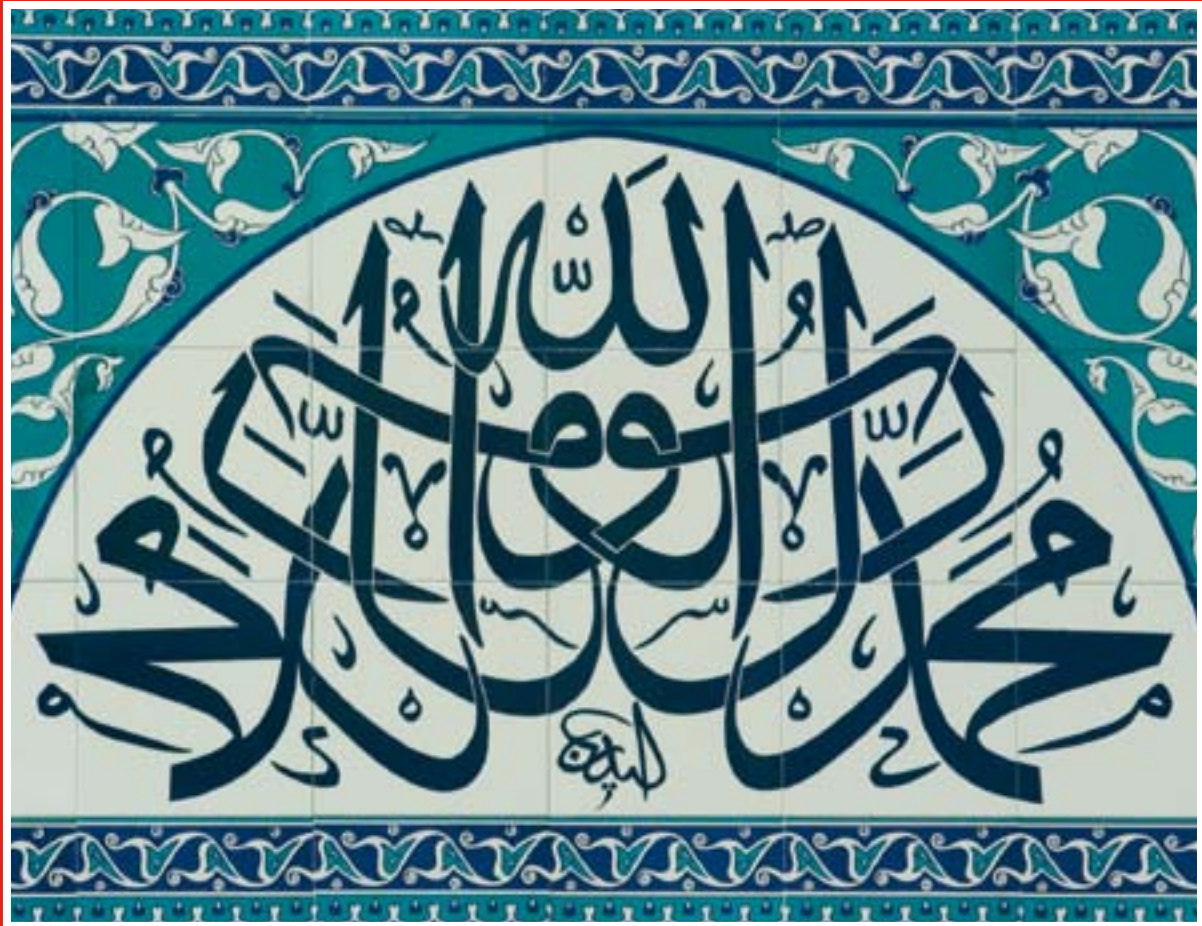

Armoede is niet Gods probleem

Geloofsgemeenschappen: aan het werk!

Praktijkvoorbeelden van armoedebestrijding vanuit het geloof

Armoede is niet Gods probleem

Geloofsgemeenschappen: aan het werk!

Praktijkvoorbeelden van armoedebestrijding vanuit het geloof

Deze bundel is het resultaat van een samenwerkingsproject van

Brabantse Islamitische Raad, 's-Hertogenbosch

Missiesecretariaat Bisdom 's-Hertogenbosch

Pastorale Dienstverlening Bisdom van Breda

Protestants Dienstencentrum Noord-Brabant en Limburg

Stichting De Vonk, Tilburg

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
1. Soms moet je risico's durven nemen	6
2. Van dag tot dag	10
3. Omzien naar elkaar	14
4. Leren van elkaar en daardoor sterker worden	18
5. Bestrijden van de armoede is een pilaar van de islam	22
6. Boterhammen	26
7. Je weet dat er armoede heerst	30
8. Geven om mensen; niet te vroom, maar gewoon doen	34
9. Veel meer aanvragen dan plaatsen	38
10. Een kindervakantiekamp samen met de Rotary	42
11. Tussen de wal en het schip	46
12. Ondernemerschap als antwoord op armoede	50
13. Hulp aan alleenstaande moeders	54
14. Welkom aan tafel	58
15. Een arm om iemand heen	62
16. Optrekken met de buurtbewoners van Boschveld	66
17. Geen last van schaamte	70
18. Armoede bespreekbaar maken	73
19. Ik heb een opdracht van God gekregen	77
20. Je kunt er naar kijken, maar je kunt ook iets doen	81
21. De daad bij het woord voegen	85
Tips	88
Adressen	89

Voorwoord

Vaak hoor je dat de Kerk zich niet met politiek moet bemoeien. Het gaat om spiritualiteit, liturgie en gebed. Een daadwerkelijk beleefde spiritualiteit brengt de mens inderdaad in verbinding met God. Het geloof gaat voorop. Wie God in de persoon van Jezus Christus leert kennen, ontdekt dat de roep van de arme Hem niet koud laat. Integendeel: “Al wat gij gedaan hebt voor een dezer geringsten van mijn broeders hebt gij voor Mij gedaan”, zegt Hij. Hij gaat schuil in de arme, die een beroep op ons doet. Armoede is wel degelijk ook Gods probleem.

Martinus Muskens
Bisschop van Breda

Inleiding

De titel van deze bundel is ontleend aan een uitspraak van de kapucijn Abbé Pierre. Hij was een voorvechter van de armen en kwetsbaren in de Franse samenleving. Hij heeft de woonwerkgemeenschap Emmaus opgericht om arme mensen de gelegenheid te geven om door werken uit de armoede te geraken. Het model van deze gemeenschap is vervolgens vanuit Frankrijk uitgewaaid over een deel van Europa, waaronder Nederland. Hij overleed in 2007 op 95-jarige leeftijd. Armoede is niet Gods probleem, was de opvatting van Abbé Pierre, maar een probleem dat de mensen hebben veroorzaakt en de mensen daarom ook zelf moeten oplossen. Daarmee lijkt hij lijnrecht te staan tegenover de opvatting van Bisschop Muskens, zoals deze in het voorwoord van de bundel is weergegeven. Lijkt, want ook Bisschop Muskens benadrukt de rol van de gelovigen bij het bestrijden van armoede. In zijn opvatting is armoede juist ook een probleem, een zorg, van God. Want mensen die Jezus als voorbeeld hebben, kunnen niet voorbijgaan aan de armoede in de wereld. Het christelijke geloof kent de Zeven Werken van Barmhartigheid als inspiratiebron voor de diaconie en de bestrijding van armoede. Deze Werken roepen gelovigen op de hongerigen te voeden, de dorstigen te laven, de vreemdeling te herbergen, de naakten te kleden, zieken en gevangenen te bezoeken en de doden te begraven.

Een van de vijf pilaren

Ook in de islam is de zorg voor de armen belangrijk. Het bestrijden van de armoede is een van de vijf pilaren van de islam. Gelovigen die dit verwaarlozen, zijn geen echte gelovigen, is de opvatting van velen. Zakat, als verplichte gift aan de armen, sadaqa, de vrijwillige liefdadigheid en fitr, een bijdrage aan behoeftigen die wordt geschonken aan het einde van de ramadan, vormen een essentieel deel van het islamitische geloof.

Leren van elkaar

Het initiatief tot deze bundel is genomen door de organisatoren van de conferentie *‘Armoede is niet Gods probleem, geloofsgemeenschappen: aan het werk!’* op 16 juni 2007. Gebleken is dat de uitvoerders van de activi-

teiten en projecten in de provincie Noord-Brabant nauwelijks van elkaars bestaan op de hoogte zijn, terwijl er behoefte bestaat aan contact en uitwisseling, om zo te leren van elkaar en inspiratie op te doen voor de eigen praktijk.

Het doel van deze bundel is om praktijkvoorbeelden van armoedebestrijding vanuit het geloof bij elkaar te brengen, zodat deze kunnen dienen als voorbeeld en ter inspiratie.

Het betreft lokale initiatieven die door de verschillende geloofsgemeenschappen worden uitgevoerd. Soms betreft het een samenwerkingsproject tussen de verschillende geloofsgemeenschappen, soms gebeurt het werk in samenwerking met de lokale hulpverleningen, soms betreft het een kleinschalig lokaal project en soms is er een duidelijke relatie met het gemeentelijke armoedebeleid. Veelal ligt de uitvoering in handen van vrijwilligers, maar ook in die van betaalde krachten zoals een pastor of een projectleider die speciaal daarvoor is aangesteld.

De organisatoren van de conferentie beogen met deze bundel een beeld te schetsen van wat er zoal in praktijk aan geloofsgeïnspireerde vormen van armoedebestrijding plaatsvindt. De keuze voor de beschreven initiatieven is min of meer willekeurig; er worden nog veel meer projecten en activiteiten in de provincie uitgevoerd dan in de bundel zijn beschreven. Wel is bij de selectie gekeken naar spreiding over de provincie en over de verschillende geloofsgemeenschappen. We hopen dat deze bundel voor u als lezer een inspiratiebron mag zijn voor uw eigen inspanning om armoede te bestrijden en te werken aan een meer rechtvaardige wereld. Hierna zijn de praktijkvoorbeelden opgenomen, vervolgens treft u tips aan voor uw eigen praktijk en tot slot is een overzicht opgenomen van contactadressen.

Namens de organisatoren,

Tine Ansems

directeur stichting De Vonk

I. Soms moet je risico's durven nemen

“Enkele jaren geleden heeft de Hulpdienst Diaconie de noden in Veghel laten onderzoeken en geconstateerd dat er sprake is van een toenemende vraag om financiële hulp door mensen die helemaal vast zijn gelopen. Dit heeft ertoe geleid dat de Caritasgroep is opgericht, als onderdeel van de Hulpdienst.” Aan het woord is Jan Hoppenbrouwers coördinator van de Caritasgroep van de Hulpdienst Diaconie van de parochiële eenheid Veghel. Samen met Niek Müller vormt hij de spil van deze groep die bestaat uit vijf personen, waarvan oud-pastoor Antoon Hendriks de voorzitter is. Daarnaast kan de groep een beroep doen op vier vrijwilligers die mensen begeleiden bij het leren omgaan met hun financiën. De Caritasgroep krijgt jaarlijks een bedrag ter beschikking van de stichting RK Armen. Deze stichting is in het begin van de vorige eeuw door rijke fabrikanten in Veghel opgericht om de noden van de armen te lenigen. De pastoors van de drie Veghelse parochies konden een beroep doen op de stichting. Daar werd de laatste jaren maar weinig mee gedaan. Toen de Hulpdienst Diaconie enkele jaren geleden besloot om de caritas weer nieuw leven in te blazen, wilde het Armenbestuur graag hieraan meewerken.

Laatste vangnet

De Caritasgroep helpt mensen die in financiële nood verkeren. Althans, daarvoor komen de mensen in eerste instantie bij deze werkgroep terecht. Vervolgens blijkt heel vaak dat de financiële problemen maar een topje van de ijsberg zijn. Een klein stukje van een veel groter probleem, namelijk het onvermogen om mee te kunnen doen in de samenleving. “Als je altijd bang bent dat er misbruik wordt gemaakt, bereik je niets”, zegt Hoppenbrouwers. “Je sluit door te rigide controleprocedures ook mensen uit die hulp heel hard nodig hebben. Je komt ook heel schrijnende situaties tegen, zoals die van een gezin waarvan de dochter van negen jaar de brieven voor moet lezen omdat de ouders analfabeet zijn.” De Caritasgroep vormt als het ware een laatste vangnet voor mensen in de problemen. Naast de financiële hulp, biedt de Caritasgroep mensen in nood een luisterend oor, zoekt mee naar een oplossing voor de problemen, bemiddelt bij instanties, de sociale dienst en schuldeisers en regisseert soms het hulpverleningstraject. Het komt voor dat verschillende hulpverleners zich met een gezin

bezighouden en dat er toch niets gebeurt. Dan grijpt de Caritasgroep in als regisseur. Dit laatste is mogelijk doordat deze meer vrijheid van handelen heeft dan de instanties die zich aan allerlei regels en protocollen moeten houden, waardoor soms toch niet de nodige hulp geboden wordt. In het afgelopen jaar heeft de groep 30 mensen en/of gezinnen geholpen. Veelal betreft het alleenstaanden met kinderen. Deze groep heeft het heel moeilijk en dat is de laatste jaren, door het kabinetsbeleid, zeker niet verbeterd. Integendeel, constateren de heren Müller en Hoppenbrouwers. De werkgroep ondersteunt mensen in hun financieel beheer, helpt hen de boel op orde te houden en verwijst naar de Voedselbank. Ook wordt de huur betaald ter voorkoming van huisuitzetting en de energierekening voldaan ter voorkoming van afsluiting, zeker als er kinderen zijn. Jaarlijks organiseert de groep ook de kerstpakkettenactie, waarmee zo'n honderd gezinnen blij worden gemaakt.

Drie probleemgroepen

Er zijn drie groepen te onderscheiden volgens Niek Müller. Dat zijn de mensen met kleine schulden die betaald moeten worden. Zij krijgen hulp bij het aflossen ervan en vervolgens begeleiding om de boel op orde te houden. Daarnaast heb je de mensen die grote schulden hebben gemaakt. Dan helpt de werkgroep bij het orde scheppen in de chaos zodat ze snel door kunnen naar de schuldhulpverlening. Een derde groep vormen die mensen die tijdelijk door omstandigheden even klem zitten, maar als ze geholpen zijn het verder weer zelf kunnen. Daarom doet de Caritasgroep ook aan loketbegeleiding en gaat zelfs mee naar de rechtbank als dat nodig is. Het is vaak moeilijk om je situatie goed uit te leggen en te weten wat je moet zeggen. Als een woordvoerder je belangen behartigt, helpt dat. Ook bij de rechtbank staan ze er niet meer van te kijken als vrijwilligers aanwezig zijn om mensen bij te staan.

Allochtone gezinnen

“Jullie doen alleen maar iets voor die buitenlanders”, krijgen ze wel eens te horen. Maar dat is niet waar: een derde van de mensen die ze helpen, is van allochtone afkomst en de overigen zijn autochtone Nederlanders. “Wij merken wel dat allochtonen in hun eigen gemeenschap niet als armlastig bekend willen staan en zij zoeken daarom eerder elders hulp dan bij de eigen moslimgemeenschap”, zegt Hoppenbrouwers. Met het moskeebe-stuur vindt wel uitwisseling plaats, maar nauwelijks doorverwijzing. Mond tot mondreclame werkt beter. De verplichting tot de zakat wordt meestal binnen de eigen familie afgehandeld. “Veel allochtonen hebben het zelf ook niet breed en het is voor hen moeilijk om hulp te bieden aan anderen”, licht hij toe.

Leefgeld

Doordat de regels strenger zijn geworden, wordt er eerder gekort op de uitkering. Daardoor is er regelmatig sprake van onvoldoende leefgeld in het gezin. De Caritasgroep zorgt dan voor brood op de plank, zeker als er kinderen in het geding zijn. Ook moeten mensen soms heel lang wachten op de uitkering, maar intussen moet wel de huur worden betaald en de energierekening etc. Soms zitten mensen wel een jaar lang zonder energie. De Caritasgroep helpt dan. Nu is er ook bij de gemeente een mogelijkheid gekomen om dit soort situaties te voorkomen door het opzetten van een ‘energiepotje’, waarop in dergelijke gevallen een beroep kan worden gedaan.

Signalering

De Caritasgroep vindt haar signalerende functie haast net zo belangrijk als concreet hulp bieden. Door aan de bel te trekken als de hulpverlening onvoldoende is, of zelfs uitblijft, komt er toch wat op gang. In korte tijd zijn er verschillende noodsituaties geweest waarbij de groep een belangrijke rol heeft gespeeld in het oplossen ervan. De sociale diensten van de gemeenten Veghel, Schijndel en St. Michielsgestel zijn gaan samenwerken onder de wat minder passende naam Optimisd en voeren nu enerzijds een strenger beleid: eerst werk, dan inkomen. Maar anderzijds doen ze wel hun best om het beschikbare budget daadwerkelijk ten goede te laten komen aan mensen die daar recht op hebben. De groep heeft een goede relatie opgebouwd met de gemeentelijke sociale dienst en met hulpverlenende instanties als maatschappelijk werk, woningcorporatie, vluchtelingenwerk en de voedselbank. Er vindt regelmatig overleg plaats en de sociale dienst verwijst soms mensen door, als de voorliggende voorzieningen ontoereikend zijn. De groep wordt serieus genomen, ook al wordt het werk door vrijwilligers gedaan. Als de caritasgroep met voorstellen komt voor verbeteringen, worden deze serieus bekeken en vervolgens overgenomen als dat haalbaar is.

“Het is erg belangrijk om geen oordeel te hebben, maar te helpen waar dat nodig en mogelijk is”, verwoordt Müller de opvatting van de heren over hun eigen inzet. “Je bent blij dat je iets kunt betekenen voor mensen die het moeilijk hebben.”

2. Van dag tot dag

Ro-be-ro (uitspreken met de klemtoon op de beide o's) is een Perzisch woord en betekent 'van dag tot dag'. Het is de naam van een heel recent gestart project dat voorziet in de ondersteuning van kwetsbare allochtone gezinnen. In gezinnen met psychiatrische problematiek ontstaat vaak een administratieve chaos. Dit kan tot grote financiële problemen leiden, waar het hele gezin de dupe van wordt. Om dit tegen te gaan, worden vrijwilligers gezocht die deze gezinnen kunnen helpen. Emine Ata, de coördinator van het project legt uit dat uit contacten met allochtone gezinnen is gebleken dat hieraan behoefte bestaat. Het project kent twee onderdelen. Eén onderdeel is het versterken van moslimgezinnen met een psychiatrische problematiek. Het andere onderdeel van het project is gericht op het onderrichten van administratieve vaardigheden aan scholieren, zodat zij thuis hun ouders kunnen helpen bij het op orde houden van hun administratie. Daarmee kunnen zij ervoor zorgen dat er thuis geen achterstanden ontstaan in betalingen waardoor de gezinnen in de problemen kunnen komen. Het doel van het project is om de verarming van kwetsbare mensen en gezinnen te bestrijden door de directe kring van mantelzorgers te ondersteunen.

Deskundige mantelzorgers

Het project beoogt vrijwilligers te vinden en hen toe te rusten om deze gezinnen te ondersteunen. "We zoeken mensen die als mantelzorger willen helpen. Wij zorgen dat ze hiervoor opgeleid worden en blijven ze ondersteunen als ze hun vrijwilligerswerk uitvoeren." Volgens mevrouw Ata zijn psychiatrische problemen in allochtone gezinnen niet echt een taboe, maar je treedt er ook niet gemakkelijk mee naar buiten. Eerder wordt het in de eigen familiekring besproken. "Het komt relatief veel voor", vertelt zij. "Het heeft onder andere te maken met de stress van het leven in een vreemd land en alle problemen die dat met zich meebrengt, ook van armoede en uitsluiting. Vaak gaat dit gepaard met gezinsproblemen of opvoedingsproblemen. Het komt voor bij mannen en vrouwen en bij alle leeftijden. Mensen die hiermee geconfronteerd worden, zijn moeilijk te verwijzen naar de hulpverlening. Vaak wachten ze zo lang met het zoeken van hulp dat de problemen heel groot zijn geworden", vult mevrouw Ata aan. Bij het zoeken van hulp is ook de taal vaak een groot probleem. Daar komt nog bij

dat het voor veel allochtonen niet vanzelfsprekend is om over hun gevoelens te praten en daar ook de juiste woorden voor te vinden. Uit onderzoek is gebleken dat mensen die vanwege deze problemen de regie over hun leven kwijtraken, ook de neiging hebben om de dagelijkse zaken, zoals de huishouding en financiële zaken, te verwaarlozen. Daarnaast hebben deze mensen ook geen enkele kans op een betaalde baan. De gezinnen komen daardoor in ernstige problemen, waar ook de kinderen de dupe van worden.

Een goed toegeruste mantelzorger die daarmee bekend is, het vertrouwen kan winnen van de mensen en aan kan sluiten bij de familiecultuur en de familie kan bijstaan, is een belangrijke aanvulling op de reguliere hulpverlening.

Vertrouwen

De huisarts is in eerste instantie degene waarbij mensen aan kunnen kloppen voor hulp. Toch blijkt uit gesprekken met allochtonen dat de huisarts voor velen niet de vertrouwenspersoon is die deze zou kunnen of moeten zijn. Als je niet veel vertrouwen in je huisarts hebt, bespreek je daarmee ook niet dit soort problemen. Veel allochtonen voelen zich niet serieus genomen met hun klachten en zeggen vaak dat ze willen veranderen van huisarts.

Zelfstandig

Mevrouw Ata acht het niet uitgesloten dat deze getrainde mantelzorgers zich ook kunnen gaan vestigen en hun werk beroepsmatig uit kunnen gaan voeren. Daarmee draagt het project ook bij aan het verzelfstandigen van allochtone vrouwen. Zij heeft er vertrouwen in dat het zal gaan lukken omdat het project kan aansluiten bij de bestaande familiecultuur en op deze manier er zorg kan worden verleend aan mensen die nu nog buiten de boot vallen.

Bijhouden van de administratie

In vanwege psychiatrische problemen kwetsbare gezinnen, wordt veel gevraagd van de gezinsleden. Ook van de kinderen, zeker de oudste. Het komt regelmatig voor dat zij zelfs al op vroege leeftijd het administratieve lees- en schriftwerk in het gezin voor hun rekening nemen. Soms vanwege de gebrekkige taalbeheersing van de ouders, soms ook vanwege de chaotische situatie in het gezin vanwege de psychiatrische problematiek die er heerst. Het project Robero wil het deze jongeren wat gemakkelijker maken door hen een aantal vaardigheden

bij te brengen waardoor ze, zonder zichzelf te overvragen, hun ouders in deze situatie kunnen helpen. Hiertoe kunnen zij een training volgen van twee dagen in het weekend, waarin ze zich niet alleen een aantal administratieve vaardigheden eigen kunnen maken, maar waar er ook aandacht is voor hun specifieke situatie en ook zij hun verhaal kwijt kunnen. Deze training wordt voor jongens en meisjes apart verzorgd. Zij kunnen dan een belangrijke stabiliserende factor worden in het gezin waarvan alle gezinsleden profijt hebben en het gezin financieel niet in de problemen komt.

Emine Ata is zich bewust van de zwaarte van haar taak om dit project goed uit te voeren. Ze is nu als eerste stap begonnen met de werving onder de moslimgezinnen. Hiervoor doet ze onder andere een beroep op de moskeeën en de sociaal-culturele stichtingen om mee te werken en ook wil ze een conferentie organiseren om het onderwerp op de agenda te krijgen van de moslimgemeenschap, de GGZ en het maatschappelijk werk.

Ervaringsdeskundige

Zelf is mevrouw Ata ervaringsdeskundige. Toen ze bijna acht jaar was, is ze in het kader van gezinshereniging vanuit Turkije naar Nederland gekomen. Al van jongs af aan hebben mensen in haar omgeving een beroep op haar gedaan, in het begin vooral als tolk, om hen te helpen bij allerlei voorkomende problemen. Vervolgens ging ze dan met deze mensen aan de slag om zaken uit te zoeken. Dat was voor haar vanzelfsprekend. Mevrouw Ata heeft enkele jaren pedagogiek gestudeerd en ze heeft er ook nog over gedacht om de opleiding voor maatschappelijk werker te volgen. Dit project is nu op haar pad gekomen en sluit goed aan bij haar ervaringen. Voorlopig combineert ze Robero met haar werk in de kinderopvang en haar eigen gezin. Als het project een succes wordt, gaat ze misschien toch nog die opleiding doen.

3. Omzien naar elkaar

Dat is het motto van protestante diaconieën (PKN) in Groot Waalwijk en omgeving die zich verenigd hebben. Vertegenwoordigers ervan zijn bij elkaar tijdens de regionale vergadering die deze keer wordt gehouden in Waspik. Zij zijn afkomstig van de Diaconieën van de Gereformeerde Kerk Waalwijk en Sprang Capelle, de Hervormde Gemeenten Besoyen, Waalwijk-Centrum, Baardwijk, Besoyen, Sprang, Doeveren, 's-Gravenmoer, 's-Grevelduin, Vrijhoeve Capelle, Heusden en Waspik.

Co Vos, voorzitter van de Diaconie Hervormde Gemeente Waspik en tevens voorzitter van de vergadering, licht toe dat deze regionale vergaderingen twee keer per jaar plaatsvinden en steeds in een andere kerkelijke gemeente. “Alle aanwezigen zijn betrokken bij de armoedebestrijding in de eigen gemeente. Dat doen ze niet alleen voor de eigen gelovigen, maar voor iedereen die een beroep doet op de diaconie. Vaak wordt ook samengewerkt met de katholieke diaconie ter plaatse. Hulp wordt gegeven in de vorm van financiële steun daar waar dat nodig is, in natura, zoals boodschappen, door het toeleiden naar voorzieningen en mensen te helpen bij het benutten van hun rechten. Daarnaast heeft elke gemeente nog specifieke activiteiten op dit vlak. Tijdens deze vergadering wordt bijvoorbeeld de spaarlampenactie voor Waalwijk gepresenteerd.” De Protestante kerken doen niet alleen plaatselijk en regionaal aan armoedebestrijding, maar ook landelijk, Europees en mondiaal. Voor doelen die zijn goedgekeurd door het Dienstencentrum, worden collectes gehouden, dan weet men zeker dat de opbrengst goed wordt besteed.

Spaarlampenactie

Herman Wachtels van den Berg, Diaken en tevens Coördinator Zorg van de Diaconieën heeft zitting in het Platform Zorg van de gemeente Waalwijk. Hij representeert hier de acht Protestante Kerken in de ring Waalwijk, Waspik en Sprang Capelle. Hij is op voordracht van het groot Moderamina van de acht protestante kerken hierin gekozen. Tijdens de vergadering presenteert hij een nieuwe plan: een spaarlampenactie voor gezinnen met een inkomen tot 112% van het minimum. Wachtels van den Berg doet dat met verve en overtuiging want alle aanwezigen stemmen in met het plan en besluiten een deel van de kosten voor hun rekening te nemen. Met Osram heeft hij een deal gesloten om tegen de speciale prijs van vijftig euro een pakket van maximaal

twalf spaarlampen naar keuze aan te kunnen bieden. Dit kan binnen enkele jaren een besparing tot vijfhonderd euro in energiekosten opleveren. De verwachting is dat in Waalwijk zo’n zevenhonderdvijftig gezinnen, tegen een beperkte eigen bijdrage van ongeveer tien euro, mee zullen gaan doen aan deze actie. Na in de regiovergadering het groene licht te hebben gekregen van de gezamenlijke Diaconieën kan het plan ter goedkeuring worden voorgelegd aan het fonds Armoedebestrijding van de provincie Noord-Brabant, op voorwaarde dat ook de gemeente Waalwijk het belang van de actie onderstreept.

Ingang bij het zorgloket

In Waalwijk zijn de Kerken nadrukkelijk betrokken bij de armoedebestrijding. Niet alleen zijn ze vertegenwoordigd in het Platform Zorg van de gemeente, maar ook in de stichting Strohalm. Men streeft er zelfs naar om bij het zorgloket van de gemeente net zo’n ingang te krijgen als de energieleveranciers, zodat afsluiting bij wanbetaling vroegtijdig gesignaleerd kan worden en vervolgens mensen snel en optimaal geholpen. Dat zou ook moeten gaan gelden voor mensen die voor schuldhulpverlening in aanmerking komen. Armoede is volgens de heer Wachtels van den Berg niet alleen een financieel probleem, maar ook een sociaal probleem. Armoede veroorzaakt ook uitsluiting en isolement, zeker als de armoede langdurig is. Dat is ook een van de redenen waarom de protestante kerken opkomen voor mensen die zich in deze situatie bevinden.

Stichting Strohalm

Deze stichting is vijf jaar geleden op initiatief van de Raad van Kerken in Waalwijk opgericht en heeft als doel om gezinnen met een minimuminkomen financieel te ondersteunen, daar waar er tekorten zijn. Hierbij is speciaal aandacht voor de positie van de kinderen in de gezinnen. Dat kan gaan om het vergoeden van schoolkosten en kosten voor vrijetijdsbesteding en sport, maar ook kleding, schoeisel en vervoerskosten komen in aanmerking voor vergoeding. Daarnaast worden voorschotten verstrekt in afwachting van een uitkering. Strohalm kent ook een zogenaamde witgoedregeling; hulp bij de aanschaf van huishoudelijke apparaten.

Platform Zorg

In het Platform Zorg van de gemeente Waalwijk hebben drie mensen zitting die zelf afhankelijk zijn van zorg, verder heeft de heer Wachtels van den Berg namens de Diaconieën zitting hierin en een vertegenwoordiger van de stichting Strohalm. Het Platform is opgericht met als doel om mee te praten over het gemeentelijk

beleid met hierbij speciaal aandacht voor de zorg en de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. Vanuit het Platform Zorg zijn twee vertegenwoordigers afgevaardigd in het Klankbord WMO. De gemeente heeft het klankbord ingesteld om als voortrekker te gaan fungeren ter implementatie van deze nieuwe wet.

Tot je recht komen

Gevraagd naar zijn inspiratiebron om zich in te zetten voor de armoedebestrijding, antwoordt de heer Wachtels van den Berg dat deze vooral voortkomt uit zijn opvoeding in combinatie met zijn christen-democratische maatschappijvisie: de samenleving zo inrichten dat er oog is voor kansarme mensen die op het bestaansminimum leven en vervolgens pogen hun situatie verbeteren. Dit heeft hij van huis uit meegekregen: in de samenleving iedereen tot zijn recht laten komen. “Al beteken je maar een druppel op de gloeiende plaat, dan is het al de moeite waard. En daarbij is het ook heel inspirerend om andere mensen zover te krijgen dat ze daar ook aan mee willen werken.”

4. Leren van elkaar en daardoor sterker worden

Dat is het motto van de EVA-groepen. EVA staat voor Economie Vrouwen en Armoede. Het initiatief tot het oprichten van deze groepen is gekomen vanuit de kerken. Bijstandsvrouwen en kerkvrouwen die samen optrekken om de positie van bijstandsvrouwen te verbeteren, was het doel. In Etten Leur is de groep in 1994 opgericht op initiatief van de pastoraal werkster en Anc Burggraaf van de provinciale werkgroep EVA. Enkele dames zijn al vanaf het begin bij de groep en vertellen dat de groep is opgericht naar aanleiding van het zien van het toneelstuk 'Daar komt de bruid' over hoe je als vrouwen met veel verwachtingen het huwelijk ingaat, totdat je er alleen voor komt te staan. Dat stuk was heel aangrijpend. Met twaalf vrouwen gingen ze van start en de samenstelling wisselde in de loop van de jaren, maar de groepsgrootte varieerde steeds tussen de 15 en 20 leden. Nu ligt het accent meer op bondgenoten en lotgenoten, maar de rol van de kerk is er nog steeds. In Etten Leur bijvoorbeeld stelt de protestante gemeente gratis ruimte en koffie en thee beschikbaar aan de groep die elke drie weken bij elkaar komt. Er wordt veel gelachen en af en toe gehuild, iedereen vindt een luisterend oor en emoties en ervaringen kunnen worden besproken en gedeeld. Zo vinden de vrouwen steun bij elkaar.

Belangenbehartiging

Heel belangrijk is de ontmoeting, het onderlinge contact en de uitwisseling, maar daarnaast staat er elke bijeenkomst een thema op de agenda. Dat kan van alles zijn: sociale voorzieningen, de Wet Werk en Bijstand, omgaan met verlies en rouw, gezondheid, het nieuwe zorgstelsel en heel actueel, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning.

Zowel autochtone als allochtone vrouwen maken deel uit van de groep. Het zijn nu nog vooral de wat oudere dames die overdag bij elkaar komen; de jongere leden zijn aan het werk. Dat betekent echter niet dat zij geen armoede meer kennen. Integendeel. De armoede onder werkende mensen groeit, zeker onder alleenstaande moeders met een deeltijdbaan vanwege de zorg voor hun gezin. Deze vrouwen doen nog wel mee met de avondactiviteiten van de EVA-groep. Heel berucht is ook de armoedeval waarmee veel vrouwen te maken hebben gekregen. Ietsje meer verdienen dan het minimum en vervolgens niet meer voor voorzieningen in aanmer-

king komen waardoor je per saldo nog minder overhoudt dan eerst. Redenen genoeg om ook als groep naar buiten te treden om de belangen van de vrouwen in de bijstand te behartigen. Dat heeft de EVA groep Etten Leur de afgelopen jaren volop gedaan. De groep was medeoprichter van het Platform Minima en Maatschappelijk Welzijn en maakt daar nog steeds deel van uit. De EVA-groep stond ook aan de wieg van de ruilkring, die als verwijzing naar de oprichtsters de naam ‘Appelkring’ heeft gekregen. Ook is de groep vertegenwoordigd in de Cliëntenraad van de gemeente.

Ook leuke dingen

Naast al het serieuze werk, is er ook tijd en gelegenheid voor andere zaken. Bijvoorbeeld meedoen aan het jaarlijkse smartlappenfestival georganiseerd door EVA en De Arme Kant van Nederland. Het festival was dit jaar in Eindhoven en de groep uit Etten Leur, die al eerder in de prijzen viel, sleepte met hun lied de tweede prijs in de wacht. De groep heeft verder een goede relatie met de Lionsclub en wordt jaarlijks uitgenodigd voor een bedrijvenbezoek. Zo hebben de dames al diverse bedrijven van binnen bekeken zoals een fabriek voor kattenbakgrit waarbij iedereen na afloop een baal grit meekreeg. Na afloop van de bijeenkomsten is gelegenheid om kledingstukken te ruilen. Hiervan wordt goed gebruik gemaakt. Jaarlijks wordt ter afsluiting van het seizoen een uitstapje gepland. Met kerstmis werken de vrouwen mee aan de Kerstinloop, die ze overigens zelf hebben opgezet.

Voor de allochtone vrouwen van de groep is het fijn dat ze op deze manier contact hebben met Nederlandse vrouwen. Zo leren ze mensen kennen, hebben ze gelegenheid om de taal te oefenen en leren ze zich de cultuur eigen te maken. De uit Iran afkomstige Tahereh is al negen jaar lid van de groep en daar blij mee. Ze heeft er veel van geleerd en is nu zelf als vrijwilligster werkzaam in het inloophuis.

Scholenproject

Het Platform Minima is bezig met het uitvoeren van een project op de basisscholen om daar de armoede in gezinnen bespreekbaar te maken en de alertheid op de scholen voor armoede te vergroten. Hier is de EVA-groep nauw bij betrokken en drie leden, Corrie, Ronnie en Ria zijn de kartrekkers van het project. Maar al te goed weten de vrouwen hoe het is om kinderen op te voeden met een beperkt inkomen. Scholen hebben dan een belangrijke rol als het gaat om hen toch mee te kunnen laten doen. De vrouwen hebben contacten gelegd met de scholen om het project te introduceren en een aantal scholen heeft al toegezegd om mee te doen. De

werkgroep heeft allerlei materiaal, zoals het arm- en- rijkspel om het onderwerp bespreekbaar te maken in de klas en tips voor het schoolteam, de ouderraad en het schoolbestuur om zo goed mogelijk rekening te houden met de situatie van gezinnen met weinig inkomen. Want dat blijft hard nodig, volgens de EVA-vrouwen.

5. Bestrijden van de armoede is een pilaar van de islam

“Als gelovigen hun gebeden doen en aan de zakatverplichting voldoen, dan pas is men een gelovige broeder. Als je niet aan beiden voldoet, bega je een grote zonde.” Aan het woord is Amar Nejjar, voorzitter van de Marokkaanse stichting Waqf in Eindhoven die in 1993 is opgericht. Dit is een stichting met een sociaal-cultureel centrum, waar de moskee Al Fourqaan een onderdeel van is. De activiteiten van de stichting zijn voor iedereen toegankelijk en alles is gratis behalve de uitstapjes met de kinderen. Als er een conferentie wordt georganiseerd, is deze eveneens gratis toegankelijk, de deelnemers betalen alleen de maaltijdkosten. Mensen van tweeëndertig verschillende nationaliteiten nemen deel aan de activiteiten van de stichting.

Hechten van banden

“Het gaat bij de islam om het hechten van de sociale, de culturele en de religieuze banden”, legt Nejjar uit. “We moeten de zwakkeren steunen anders ontstaan maatschappelijke problemen, want armoede leidt tot ongeloof, tot ontkenning en ondankbaarheid. En ondankbaarheid naar de samenleving toe leidt tot uitsluiting en criminaliteit. Dat is ook een uitspraak van de profeet. Daarmee is de bestrijding van de armoede en de zorg voor de zwakkeren in de samenleving een van de vijf pilaren van de islam. “De activiteiten van de stichting zijn er dan ook op gericht om armoede te voorkomen. Nejjar constateert echter dat mensen die arm waren, nu nog steeds arm zijn en dat door de stijging van de ziektekosten, de armoede nog is toegenomen. Zestig procent van de allochtonen in Eindhoven leeft in armoede. Wat hem echter nog meer zorgen baart, is de toename van het aantal probleemgezinnen. Dit heeft volgens hem te maken met de verharding van de samenleving en het toegenomen aantal echtscheidingen.

Hulp aan de zwakkeren

Nejjar legt uit dat de islam de zakat kent, de verplichting om minimaal 2,5% van het spaargeld per jaar, gelijk aan 83 gram goud, ter waarde van duizend euro, af te staan aan de armen. Daarnaast is er nog de sadaqa, de vrijwillige liefdadigheid. De stichting geeft zelf ook incidentele hulp aan gezinnen. Ontspoorde ouders worden bijvoorbeeld geholpen met boodschappen voor de kinderen en bij het op orde brengen van hun zaken. Ook wordt

er hulp geboden ingeval van echtscheiding, bij het tijdelijk opvangen van de kinderen en bij het voorkomen van huisuitzetting. Dit komt een aantal keren per jaar voor. “Het is niet de bedoeling dat we mensen afhankelijk maken, maar dat we ze helpen het weer zelf te doen”, voegt hij toe.

Iftar

Tijdens de ramadan organiseert de stichting elke avond een gratis maaltijd voor tachtig tot honderd mensen. Dit is de iftar. De maaltijd wordt verzorgd door een tiental mannen die dat vrijwillig doen. Aan het einde van de ramadan is de zakat al fitr, bij wijze van zuivering van de zonden. Dan wordt voedsel gegeven aan de armen, maar hier wordt dat vertaald in een financiële bijdrage voor mensen in een noodsituatie, dit kan zowel binnen als buiten Nederland zijn en dit wordt gedaan op de dag van het suikerfeest. Het centrum is eveneens een verdeelpunt voor de Voedselbank. Elke week worden zestig tot zeventig voedselpakketten uitgereikt aan allochtone gezinnen die hiervoor in aanmerking komen. Vrijwilligers van het centrum zorgen hiervoor.

Breed aanbod

De stichting heeft een breed aanbod aan activiteiten. Deze worden niet zozeer georganiseerd om armoede te bestrijden, maar zij helpen wel de achterstand op te heffen, de onderlinge contacten te bevorderen en de uitsluiting te verminderen. Het centrum biedt huiswerkbegeleiding aan voor leerlingen van het middelbaar onderwijs. Hieraan nemen elke week dertig leerlingen deel. Verder worden er in het centrum taallessen gegeven samen met de Welzijnsinstelling in Eindhoven en wordt in het kader van het Opstapproject gezinsondersteuning aangeboden. Ook vindt met de GGD en de Zuidzorg samenwerking plaats om allochtone gezinnen toe te leiden naar deze instanties en om een gezonde leefstijl te promoten onder de allochtone gezinnen. Het centrum bemiddelt ook bij gezinsproblemen, zowel tussen de ouders onderling als tussen de ouders en de kinderen. Met de politie wordt samengewerkt om ontspoorde jongeren op het rechte pad te krijgen. Samen met de andere Marokkaanse moskee in Eindhoven is een stichting opgericht die als doel heeft de ouderen in de Marokkaanse gemeenschap te voorzien van informatie over voorzieningen, maar ook over de mogelijkheden van zorg en ondersteuning. In het centrum worden eveneens conferenties georganiseerd over maatschappelijke thema's, onder andere over armoede en armoedebestrijding.

Belangenbehartiging

De stichting is vertegenwoordigd in het Samenwerkingsverband Minima Eindhoven en het bestuur werkt ook samen met de Kerken in Eindhoven. Daarnaast heeft de stichting zitting in het interreligieus platform in de stad.

6. Boterhammen

In de keuken van de pastorie van de Binnenstadparochie in Tilburg liggen de broden klaar en daarnaast een stapel plakken kaas. In een mum van tijd heeft Monique van Harssel hiervan pakketjes gemaakt: steeds twee boterhammen in een zakje en dan in de diepvries. Desgevraagd vertelt zij: “We verstrekken een boterhammenpakketje aan mensen die aan de pastoriendeur komen, met de vraag om geld voor eten. Dat geld willen we niet geven, omdat we weten dat het meestal aan drank en drugs opgaat. We hebben een tijd tegoedbonnen van de cafetaria op de hoek verstrekt, maar daar begon een handeltje in te ontstaan en werd er toch weer alcohol gekocht. Toch vonden we dat we moesten helpen. Niemand mag hongerlijden in dit land. Daarom zijn we broodpakketjes gaan maken. Dat doen we nu al een aantal jaren. We willen beslist geen inloophuis zijn of worden; daar achten we ons niet voor toegerust. We bieden daarom niet meer dan we aankunnen, dus eigenlijk ook geen schouder om op uit te huilen, of zo. Daar ben ik de vrouw niet naar, dat hoort niet bij mij. Maar ik kan wel zorgen dat iemand geen honger heeft. Ik zorg voor de pakketjes en dat er genoeg voorraad is, maar degenen die hier de deur opendoen en de gastvrouwen zullen de pakketjes geven. We hebben daar afspraken over gemaakt. We hangen deze activiteit niet aan de grote klok, maar alle medewerkers die hier regelmatig komen, weten ervan en ondersteunen de gedachte. In het weekend en de winter is het meestal wat drukker, maar over het algemeen komen er elke week minstens wel enkele keren mensen aan de deur voor een pakketje”, geeft ze de noodzaak van de activiteit aan.

Een boterhampakketje

Iedereen die er om vraagt krijgt een pakketje met twee bevroren, belegde boterhammen. Als je die tien minuten in je jas hebt, zijn ze ontdooid en lekker om te eten. Het heeft even geduurd voordat we door hadden wat het beste werkt. In het begin vonden we de boterhammen soms om de hoek in de heg. Waren ze blijkbaar toch niet lekker genoeg. Nu geven we de bevroren boterhammen mee en verder krijgen ze een pakje met multisap voor de vitaminen en de zoetheid, een appel en een stuk chocolade, ook weer voor de energie. Op het brood, door ervaring wijs geworden, alleen kaas en geen boter. In het weekend is er soms soep. Die krijgen ze in een beker mee. Men mag niet binnen komen. We proberen wel een praatje te maken, maar daar is niet iedereen van ge-

diend. Zij komen alleen om eten te halen. Het zijn voornamelijk bekende dak- en thuislozen. Sommigen komen een à twee keer in de week, dat zijn er een stuk of vijf. Anderen komen maar af en toe. Er zijn ook regelmatig mensen die we maar één keer zien. Dat zijn dan mensen die niet meer weten wat ze moeten. We hebben een lijstje met adressen voor hulpverlening en onderdak. Dat ligt op het bureau van degene die de deur opendoet.

Specifieke vorm van armoede

“Wij zien hier aan de deur maar een heel specifieke vorm van armoede. Ik maak me misschien nog grotere zorgen over de stille armoede, waarvan je weet dat die bestaat, maar die verborgen blijft achter keurige voordeuren: gezinnen met kinderen. Ik weet dat sommige mensen arm zijn door eigen gedrag, maar veel meer door onmacht en weinig kansen. Anderen hebben gewoon veel pech in hun leven. De schaamte die erbij komt maakt het heel moeilijk om hulp te bieden, zonder dat je iemand voor het hoofd stoot. Ik wil niemand beledigen door mijn hulp aan te bieden. Veel mensen willen voor de buitenwereld niet weten hoe zwaar ze het hebben. Zij vreten je hart op. Mensen die hun armoede verbergen, moeten we niet dom vinden. Ze verdienen juist respect en waardering, meer dan wie ook.

Ik vind armoede in Nederland heel gênant en het doet mij steeds beseffen hoe goed ik het heb. Daar kan ik me ongemakkelijk bij voelen”, zegt mevrouw van Harssel.

Menselijke trek

Hoewel ze dit werk wel heel letterlijk doet vanuit een gebouw van de kerk, de pastorie, vindt ze het een algemeen menselijke trek dat je iets wilt doen voor mensen die lijden. “Als ik niet zou geloven, zou ik het ook doen. We zijn thuis opgevoed met de gedachte dat de groep bij elkaar gehouden moet worden, maar ook groter moet worden. Iedereen is welkom. Dat is, denk ik, meer de cultuur van mijn familie dan van ons geloof”, legt ze uit. “Het is niet altijd gemakkelijk: ik betrap mezelf er soms op dat ik werkelijk een afkeer heb van sommige mensen, omdat ze erg vuil zijn, of vreselijk dronken. Mijn maag keert ervan om. Dan moet ik mezelf tot de orde roepen en me over die weerstand heen zetten. Dat lukt met de gedachte in de ander Jezus te zien. Dan vraag ik letterlijk de Heilige Geest om steun om dit te kunnen.”

Normaal

Pastoor Dré Brouwers beaamt dat er armoede heerst, niet alleen onder daklozen en zwervers, maar zeker ook onder de alleenstaande ouders. “Onze maatschappij vindt zo ontzettend veel ‘normaal’ dat veel mensen in de problemen komen. Dan is het maar goed dat de kringloopwinkel La Poubelle en de Vincentiusvereniging er zijn, waar mensen terecht kunnen voor tweedehandse spullen omdat het anders niet te betalen is”, zegt Brouwers. De Caritas van de Binnenstadparochie heeft er voor gekozen om zelf geen geld aan arme mensen te geven, maar de stichting Leergeld te ondersteunen. De parochie verwijst wel mensen door naar de schuldhulpverlening als dat nodig is. “Maar de mensen die het echt nodig hebben, komen niet om geld”, zegt de pastoor.

7. Je weet dat er armoede heerst

In 1997 is de werkgroep Arm-in-Arm in Dongen opgericht na de uitspraak van Monseigneur Muskens van het bisdom Breda dat de hongerigen een brood mogen stelen. De werkgroep is een onderdeel van de diaconale activiteiten van de protestante en katholieke kerk en bestaat uit 8 personen. Rien Kooiman, coördinator van de werkgroep geeft aan dat hij bewust heeft gekozen voor de Stuurgroep Diaconie en de Werkgroep Arm-in-Arm omdat er naar zijn mening in de kerk veel te veel aandacht is voor liturgie en catechese en veel te weinig voor de diaconie. “Diaconie is de eerste taak van de kerk: eerst zorgen voor de medemens en daarna valt er pas iets te vieren”, is zijn opvatting, “want zo heeft Christus het ook voorgedaan.”

Taken van de werkgroep

De werkgroep bestaat uit een pastor, twee vertegenwoordigers van de protestante kerken, vier vertegenwoordigers van de katholieke diaconie en een deskundige, die ook zitting heeft in de adviescommissie Sociale Zaken van de gemeente. Het is een fijne groep van betrokken mensen en iedereen zet zich in voor het welzijn van anderen. Arm-in-Arm heeft als doel om iedereen die dat nodig heeft, ongeacht het geloof, de weg te wijzen naar de hulpinstanties. Taken van de werkgroep zijn loketbegeleiding van uitkeringsgerechtigden, hulp bieden bij vragen, het geven van juridisch advies en soms het bemiddelen voor een lening bij de Caritas. Ook biedt de werkgroep hulp bij het verkrijgen van rechten tot aan de rechtbank toe. Dat is voorgekomen nadat er veel mis was gegaan bij de hulpverlening aan een cliënt door de Sociale Dienst. Dat was voor de cliënt en voor de werkgroep een teleurstellende ervaring. De hele procedure had veel energie gekost en niets opgeleverd omdat de rechtbank alleen maar heeft gekeken naar de formele regels en procedures.

Hulp bieden

In het afgelopen jaar zijn er vierentwintig hulpvragen binnengekomen. In principe gaan er, als een hulpvraag binnenkomt, twee personen op huisbezoek om de problemen te inventariseren. Daarna wordt gekeken welke vorm

van hulp nodig is. Ofwel wordt er doorverwezen naar de Stichting Leergeld of de Voedselbank, beiden buiten Dongen, of geholpen bij het aanvragen van voorliggende voorzieningen in de eigen gemeente. De hulpvragen zijn heel divers.

Taboe op armoede

Kooiman signaleert dat er nog steeds sprake is van een groot taboe op armoede. “Het is in Dongen bijna niet boven tafel te krijgen omdat mensen zich schamen voor hun armoede.” Daarom is er volgens hem ook geen stichting Leergeld en geen Voedselbank in Dongen, terwijl er genoeg mensen zijn die daar terecht een beroep op kunnen doen, vanwege hun lage inkomen. “Het lijkt dan alsof er geen armoede heerst, maar de leden van Arm-in-Arm weten wel beter.”

Het blijft noodzakelijk om aan de weg te blijven timmeren. Niet alleen om het potentiële aanvragers gemakkelijker te maken, maar ook om de armoede bespreekbaar te maken en de betrokkenheid van de mensen bij het armoedeprobleem te vergroten. “We hebben bijvoorbeeld met Thebe, de thuiszorgorganisatie, afspraken gemaakt over het alert zijn op signalen van armoede en om mensen te verwijzen naar hulp”, zegt hij. Ook werkt de werkgroep eraan om bij de scholen, huisartsen en het maatschappelijk werk de aandacht voor armoede op de agenda te krijgen en te houden.

Gemeentelijk beleid

De werkgroep heeft een goede relatie met de gemeente, de sociale dienst, de hulpverleningsinstanties en de schuldhulpverlening. In de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in het afgelopen jaar, hebben de leden van Arm-in-Arm veel contact gehad met de politieke partijen om de aandacht te vestigen op de armoede. De gemeente heeft nu een minimafonds ingesteld waarop mensen in een acute noodsituatie een beroep kunnen doen.

Antoniusbrood

Kooiman is zich ook gaan verdiepen in het verhaal van het Antoniusbeeld achterin de Laurentiuskerk met daarbij het offerblok met de tekst ‘Antoniusbrood’. “Het is Antonius van Padua, de patroonheilige van verloren zaken, van de armen, maar ook van vrouwen, kinderen en reizigers. Het gebruik is afkomstig uit Frankrijk en hiermee wordt een gift aan de armen bedoeld. Van het geld dat in de offerblokken terecht kwam werd namelijk brood

gekocht voor arme mensen. Dit gebruik dijde vanaf 1890 uit over heel West-Europa en in enkele parochies in Nederland wordt de traditie van het Antoniusbrood nog in ere gehouden, onder andere in Oosterhout.” Het recept van het broodje is geheim, maar toch probeert Arm-in-Arm het Antoniusbrood ook in Dongen te introduceren om hiermee de aandacht te vestigen op de armoede in de gemeente.

Dat doe je gewoon

Gevraagd naar zijn eigen motivatie om dit werk te doen antwoordt Kooiman: “ik ben katholiek opgevoed. Dat was geen verdienste, dat gebeurde gewoon. Maar de boodschap van Jezus is wel altijd een belangrijke rol blijven spelen in mijn leven. Ik heb er bewust voor gekozen om iets voor mensen te willen betekenen. Zo ben ik bij de parochie terecht gekomen en van het een in het ander gerold. Begonnen bij de catechese en vervolgens in het parochiebestuur, de diaconie en de werkgroep Arm-in-Arm. Als je dan een aanvraag krijgt, dan spring je erin. Je wilt helpen en daar sta je niet bij stil, dat doe je gewoon. Niet alleen Jezus is mijn inspiratiebron, maar ook vele mensen om mij heen. Met hun inzet en enthousiasme maken zij mij ook enthousiast. Ik hoop in mijn werk een beetje mee te werken aan een betere wereld, voor de zwakkeren in onze samenleving, en zo de boodschap van Jezus uit te dragen.”

8. Geven om mensen; niet te vroom, maar gewoon doen

Op 10 mei 2007 bestaat het Steunpunt Materiële Hulpvragen in Eindhoven 10 jaar. Het Steunpunt houdt spreekuur in de Catharinakerk in de Eindhovense binnenstad. Sinds kort is het aantal spreekuren verdubbeld: elke dinsdag- en vrijdagmiddag kunnen mensen binnenlopen en het telefonisch spreekuur is op dinsdagochtend en donderdagmiddag. Ondanks dat de kerk gerestaureerd wordt, weten de mensen de weg goed te vinden. Dora Kruijer, pastoraal werkster van de Sint Cathrien, vertelt dat de parochie een kleine geloofsgemeenschap is die veel voor de mensen wil doen. “We hebben hier een open huis voor allen die daar behoefte aan hebben. We schenken thee en koffie en bieden een luisterend oor. Als mensen in financiële nood zitten, verwijzen we naar het Steunpunt. Het Open Huis wordt gerund door vrijwilligers.”

Mevrouw Kruijer zit ook in de stuurgroep van het Steunpunt en zorgt daar voor de inbedding van het steunpunt in de Eindhovense parochies. Deze dragen hier, evenals de verschillende Caritassen, ook financieel aan bij omdat het steunpunt in principe voor heel Eindhoven werkt.

Tijdelijk en overzienbaar

Het Steunpunt helpt Eindhovenaren in financiële nood, ongeacht hun geloof. Deze hulp is financieel, tijdelijk van aard en betreft een overzienbare periode. In 2006 is € 60.000,- verstrekt aan giften en leningen aan 331 gezinnen. Het betrof in totaal 822 aanvragen. Hieruit blijkt dat een aantal mensen meerdere malen hulp nodig heeft gehad. Het aantal aanvragen was ongeveer gelijk aan dat van 2005, terwijl de jaren daarvoor steeds een stijging in de aanvragen was te zien.

Of dit komt doordat de economie aantrekt, of omdat de kerk slechter bereikbaar is, durft Dora Kruijer niet te zeggen. “De meeste aanvragen hebben te maken met te weinig leefgeld vanwege schulden die moeten worden afbetaald. Ook het verstrekken van financiële hulp om huisuitzetting te voorkomen en om deurwaarders te vermijden, komt vaak voor. Het verstrekte leefgeld is maximaal € 50,- voor een gezin en € 25,- voor een alleenstaande. Er wordt zoveel mogelijk rechtstreeks betaald aan schuldeisers om ervoor te zorgen dat het geld besteed wordt aan datgene waarvoor het bedoeld is, zegt Dora Kruijer. Ook wordt er geld verstrekt voor

reiskosten en het aanschaffen van huisraad en zijn de aanvragen voor het vergoeden van de kosten van een identiteitsbewijs toegenomen.

Netwerk

Mensen melden zich op het spreekuur voor hulp. Dat spreekuur wordt steeds door twee vrijwilligers gehouden. Zij doen de intake en leggen de aanvraag vervolgens voor aan de beoordelingscommissie die elke drie weken vergadert. Deze neemt het besluit over de toekenning. Alleen in heel acute situaties wordt soms direct hulp geboden en vindt achteraf verantwoording plaats. Het Steunpunt heeft een groot netwerk in Eindhoven en staat goed bekend bij de hulpverleningsinstanties. Over en weer wordt doorverwezen om de lijnen zo kort mogelijk te houden en de hulpverlening zo goed en snel mogelijk te laten verlopen. Toch loopt dat dan nog wel eens mis. Mevrouw Kruijer signaleert dat het taboe om bij het Steunfonds aan te kloppen soms groter is bij de hulpverleners dan bij aanvragers.

In de praktijk blijkt dat eenderde van de aanvragers van allochtone en tweederde van autochtone afkomst is. Vluchtelingen worden doorverwezen naar de stichting Vluchtelingen in de Knel omdat zij structurele hulp nodig hebben en daarin voorziet het Steunpunt niet.

De spreekuurhouders

Er zijn 12 spreekuurhouders die bij toerbeurt dienst hebben. Sommigen doen dit werk al tien jaar. Als je vraagt naar het waarom, dan geven ze als reden dat ze graag iets concreets willen doen voor mensen die dat nodig hebben. Door te helpen bij financiële nood kunnen ze de mensen weer een zetje geven om uit de problemen te komen. Zij helpen de hulpvragers ook bij het verkrijgen van voorliggende voorzieningen.

Noodfonds

Het Steunpunt signaleert al enige jaren dat de armoede toeneemt en dat de door de overheid verstrekte hulp aan mensen tekortschiet. Daarom heeft het Steunpunt in het jaarlijks overleg met de gemeente Eindhoven aangedrongen om een noodfonds op te richten waarmee snel hulp kan worden geboden. In de ogen van het Steunpunt is de zorg voor de zwaksten de graadmeter van onze christelijke beschaving. Dat mag ook een overheid zich aantrekken. Het nieuw aangetreden college heeft aan deze oproep gehoor gegeven en vanaf 6 april 2007 is het Noodfonds een feit. Dit fonds, groot € 40.000,-, is ondergebracht bij het Steunpunt en dat is autonoom

in de besteding, maar legt wel jaarlijks verantwoording af. De toekenningen zijn eenmalig en niet hoger dan € 1.500,-. Volgens Dora Kruijer bespaart het fonds de gemeente geld want het werk wordt door vrijwilligers gedaan. Het betekent wel een extra belasting voor het Steunpunt en daardoor is ook het aantal spreekuren verdubbeld. Daarom kunnen ze nog wel wat nieuwe vrijwilligers gebruiken.

Prachtige werkplek

“Het Steunpunt is een prachtige werkplek omdat je heel concreet iets voor mensen kunt betekenen“, volgens Dora. “Daar komt bij dat je met fantastische en heel gemotiveerde vrijwilligers kunt samenwerken en zo je geloof kunt uitdragen. Dit geeft zin aan mijn leven en houdt me aan de gang en dat zie ik ook terug bij de vrijwilligers.”

9. Veel meer aanvragen dan plaatsen

In het voormalige Kapucijnenklooster in Langeweg is sinds 1971 de Emmausbeweging gevestigd. Sinds 1984 heeft de gemeenschap het pand in eigendom. Op deze prachtige locatie biedt de gemeenschap opvang en onderdak aan mensen die dat nodig hebben. De Emmausbeweging is vlak na de oorlog in Neuilly-Plesance in Frankrijk opgericht door de Kapucijner Abbé Pierre en verspreidde zich van daaruit over Europa. In 1966 kreeg de beweging ook in Nederland voet aan de grond en werd de eerste Emmausgemeenschap in Haarzuilens gesticht. Er zijn nu in totaal drieëntwintig Emmausgroepen, waarvan acht woonwerkgemeenschappen, verspreid over het land. Abbé Pierre liet zich inspireren door het Emmausverhaal uit de bijbel, waarin twee leerlingen op Paasmaandag op weg waren naar Emmaus. Onderweg ontmoetten zij een vreemdeling en liepen met hem op. Aan zijn praten en uitleg, herkenden zij Jezus. Dit gaf hen nieuwe hoop en zij gingen op weg naar Jeruzalem om het goede nieuws te verkondigen. Zijn hele leven is Abbé Pierre opgekomen voor de belangen van de zwakkeren en de kwetsbaren in de samenleving. Hij gaf hen onderdak, was hun voorvechter bij de overheid en lanceerde de werkwijze van een gemeenschap die door werken zelfvoorzienend is. Onlangs is Abbé Pierre overleden op 95-jarige leeftijd.

Respect en milieubewustzijn

Langeweg is een van de woonwerkgemeenschappen van Emmaus in Nederland. Fred Hunneker heeft als coördinator, samen met de kerngroep, de dagelijkse leiding. “De tien vaste bewoners voeren gezamenlijk het huishouden. Hierin staan respect voor elkaar en milieubewustzijn centraal”, legt hij uit. In de gemeenschap wordt onderdak geboden aan mensen die op de een of andere manier dakloos zijn geworden. Dat kan zijn vanwege schulden, psychosociale problemen of psychiatrische problemen. Verslaafden kunnen hier echter niet terecht. “Als mensen door hulpverleningsinstanties worden doorverwezen, dan wordt door de kerngroep eerst nagegaan of iemand past binnen de gemeenschap. De verblijfsduur is gemiddeld een tot twee jaar en daar worden ook afspraken over gemaakt. Het duurt al minstens drie tot zes maanden voordat iemand is ‘geland’ en zich een beetje thuis durft te voelen want de mensen hebben al veel meegemaakt voordat ze hier komen.” De gemeenschap biedt structuur, onderdak, zinvol werk, huiselijkheid en een steun in de rug. De rest moeten de mensen

zelf doen. Op de eerste plaats moeten ze zelf willen en dat ook laten zien. “Het kost veel tijd om de boel op orde te krijgen en dat begint in het eigen hoofd. Je moet eerst de bereidheid en de durf hebben om hulp te gaan zoeken en dan krijg je vaak met wachtlijsten te maken en dan duurt het lang. In de gemeenschap krijgen mensen hulp om door de bureaucratie heen te komen. Als de hulpverlening op gang is gekomen, dan houden we nog een oogje in het zeil of mensen ook hun afspraken nakomen. Onze werkwijze heeft zich al lang bewezen, we krijgen meer aanvragen dan dat er plaatsen beschikbaar zijn”, zegt Hunneker.

Geen liefdadigheid

De gemeenschap is zelfvoorzienend en haalt haar inkomsten uit het kringloopbedrijf. Dat is de kurk waarop de gemeenschap drijft. “Het is zeker geen liefdadigheid die wij hier bedrijven. De mensen werken voor hun levensonderhoud. Zij krijgen de kost, onderdak en zakgeld en in ruil daarvoor werken ze mee. Ieder naar eigen kunnen en talenten. Onze grondregel is dat je eigenwaarde verwerft door te werken en niet door je hand op

te houden. Hierbij gaan we uit van wat de mensen kunnen en dat werkt goed. Als je het gevoel hebt dat je toch niets betekent voor de samenleving, zie je ook geen reden om je problemen aan te pakken. Als je het gevoel hebt dat je wel van belang bent, stimuleert dit het zelfvertrouwen en het zelfbeeld van de mensen en kunnen zij weer aanhaken bij de samenleving. We helpen ze dan vervolgens bij het vinden van een huis en een baan elders”.

Balans

“Het is steeds balanceren”, legt Hunneker uit. “We moeten voldoende inkomsten hebben om het hoofd boven water te houden en toch de lat niet te hoog te leggen voor de bewoners.” Hij is daarom erg blij met de vrijwilligers die de weg hebben gevonden naar de Emmaus. Die zijn ook hard nodig want er vallen twee kringloopwinkels onder de gemeenschap. In Langeweg, waar zo’n dertig vrijwilligers meewerken en in Breda, met vijftientig vrijwilligers. In Breda wordt ook samengewerkt met Novadic/Kentron in de vorm van het bieden van een reïntegratietraject voor cliënten om hun terugkeer in de samenleving te vergemakkelijken. Samen met de bewoners en vrijwilligers halen zij de spullen op, sorteren de goederen en werken mee in de verkoop. Daarnaast gaat er veel tijd zitten in het onderhouden van de oude kloostergebouwen en het omliggende terrein in Langeweg en de verzorging van de moestuin waar de groenten worden geteeld voor eigen gebruik.

Sfeer en contacten

Gedurende de openingstijden, is het altijd druk. De bezoekers komen niet alleen voor de spullen, maar ook voor de sfeer en het contact met anderen. De mooie binnenplaats met terras en speelgelegenheid voor de kinderen nodigen hier eveneens toe uit. Er wordt goed verkocht en een gedeelte van de inkomsten wordt besteed aan sociale projecten die gericht zijn op het zelfstandig worden van mensen. Deze initiatieven zijn vaak opgezet door (oud)-bewoners.

Zinvol werk

Hunneker, die zelf een groot deel van zijn leven werkzaam is in de Emmausbeweging, vertelt dat hij het belangrijk vindt om zinvol werk te doen en iets te betekenen voor anderen en voor de samenleving. Geld verdienen is voor hem minder belangrijk. Hij is nu tien jaar werkzaam in de gemeenschap in Langeweg en het is nooit saai, vindt hij. Hij houdt van de onafhankelijkheid en waardeert het vertrouwen van het bestuur, dat hem in staat stelt om op een eigen wijze vorm te geven aan de gemeenschap.

10. Een kindervakantiekamp samen met de Rotary

Komende zomer betalen de Vincentiusvereniging en het RK Armenbestuur in Cuijk voor de vierde keer de kosten van het kindervakantiekamp. Dit kamp wordt jaarlijks samen met de Rotary en de Scouting verzorgd voor 35 kinderen uit arme gezinnen uit Cuijk en de omliggende dorpen. De vrouwen van de Rotaryclub gaan mee om te koken, de scouting heeft de leiding van het kamp en de kinderen vinden het geweldig. Pastor C. van der Pol, voorzitter van de Vincentiusvereniging en tevens lid van het Armenbestuur licht toe dat deze activiteit is gekozen op basis van een onderzoek naar de drempels die kinderen uit arme gezinnen ondervinden als ze normaal mee willen doen. Dit onderzoek was enkele jaren geleden uitgevoerd door stichting De Vonk, voorheen KCW Oost-Brabant. Dit was gedaan in opdracht van de Werkgroep Stille Armoede Kerken in Cuijk en betaald door het Armenbestuur en de Vincentiusvereniging. Uit het onderzoek bleek onder meer dat kinderen uit arme gezinnen allerlei drempels ervaren die uitsluiting veroorzaken en daardoor hun kansen op een goede toekomst belemmeren. Een van de conclusies was ook dat arme gezinnen nauwelijks uitstapjes kunnen maken en geen geld hebben voor vakantie. Hierop besloten de beide besturen een vakantieproject mogelijk te maken waar de kinderen gratis aan mee kunnen doen. Dat betrof een toezegging van € 5.000,- per jaar voor vijf jaren; daarna wordt de situatie opnieuw bekeken. De beide besturen overwogen om ook jongeren hierin te gaan betrekken.

Kerstproject

De Vincentius en het Armenbestuur doen echter meer voor de kinderen in de gemeente Cuijk. Jaarlijks vindt tegen Kerstmis een actie plaats die erin voorziet dat 250 gezinnen een enveloppe ontvangen met daarin een bedrag voor het kopen van cadeautjes. Ook de gemeente betaalde hieraan mee door de schenking van de Vincentius en het Armenbestuur te verdubbelen. Deze actie heeft € 20.000,- gekost, maar dat hebben ze er met plezier voor over gehad. Dit doen de beide besturen al enkele jaren. Eerst anoniem, maar nu treden ze er ook mee naar buiten. “Armoede is een feit en ook stille armoede komt nog veel voor. Het is daarom belangrijk dat mensen weten waar ze terecht kunnen voor hulp”, geeft de pastor als verklaring. Tom Schrijen, eveneens bestuurslid van de Vincentius, vertelt dat ook de ouders niet worden vergeten. “Het afgelopen jaar ontvingen alle ouders met alleen een AOW een brief waarin werd gevraagd of ze een bedrag

van 100 euro contant wilden ontvangen, of overgemaakt wilden zien. De sociale dienst van de gemeente werkte ook hieraan goed mee door de brieven te versturen. Op deze manier zijn 150 ouderen geholpen. De mensen lieten blijken daar heel gelukkig mee te zijn.”

Incidentele noodhulp

“In principe kan iedereen een beroep doen op de Vincentius en het Armenbestuur voor incidentele noodhulp. Dat gebeurt gemiddeld zo’n twintig keer per jaar. De beide besturen werken goed samen en stemmen de aanvragen af. De aanvragen betreffen bijvoorbeeld de aanschaf van kleding, het aflossen van schulden, verhuiskosten, kosten van rechtshulp, schoolkosten voor kinderen en reiskosten in verband met ziekenbezoek”, zegt Van der Pol. De gemeente toont steeds meer betrokkenheid bij de aanpak van het armoedeprobleem. Onlangs zijn de pastores en de imams uitgenodigd voor een gesprek over wat te doen bij hulpvragen, maar jammer genoeg waren de imams niet aanwezig. Er komt nog een vervolg om de mogelijkheden van samenwerking te bespreken. Wellicht dat ze daarbij wel aanwezig kunnen zijn, hoopt de pastor.

Mien van den Broek is werkzaam bij de stichting Welzijn Ouderen. Zij gaat veel op huisbezoek en komt dan ooit schrijnende situaties tegen. In eerste instantie gaat ze na of mensen een beroep kunnen doen op bestaande voorzieningen. Als dat niet het geval is, fungeert ze als intermediair voor de beide fondsen en als er sprake is van een noodsituatie kan ze daar terecht voor hulp. “Dat kan van alles zijn”, legt ze uit. “Bijvoorbeeld verhuiskosten, de aanschaf van kleding en schoeisel, huisraad, stoffering, mee kunnen gaan met een vakantiereis van de Zonnebloem. Maar ook bemiddelen voor het vakantieproject van de Vincentius en helpen met vervoer en zakgeld. Veel ouderen komen daar zelf niet mee vanwege schaamte, of omdat ze niet bekend zijn met de mogelijkheden”. Van den Broek signaleert dat nu de armoede pas goed door begint te werken bij de ouderen en zij verwacht een toename van de hulpvragen. “Steeds meer ouderen komen bij de schuldhulpverlening terecht en dat is heel triest. Heel hun leven hebben ze hard gewerkt en afgezien en nu hebben ze soms niet eens het geld om een cadeautje te kopen voor hun kleinkind.”

Mensen met een warm hart

Onlangs zijn de beide besturen de actie ‘Mensen met een warm hart’ gestart om de betrokkenheid van de gemeenschap bij de armoedebestrijding te vergroten door het doneren van een geldelijke bijdrage. Hierop is redelijk goed gereageerd: verschillende bedrijven hebben meegedaan en ook wordt geld, ontvangen bij gelegen-

heid van een jubileum of afscheid, geschonken. Ook de mensen aan tafel hebben een warm hart. Pastor van de Pol zegt: “Ik heb een zwak voor mensen in nood en ik kan op verschillende manieren iets betekenen voor anderen. Ik volg Christus’ voorbeeld.” Mien van den Broek is er trots op dat ze gevraagd is en op deze manier iets kan betekenen voor mensen die het minder hebben. Van huis uit heeft ze al meegekregen dat je bereid moet zijn om anderen te helpen. “Het is mooi om te geven. Je krijgt er veel voor terug als je mensen gelukkig ziet als je iets voor hen kunt doen.” Tom Schrijen is eveneens altijd al en ook vanuit zijn opvoeding met diaconie bezig geweest. De kerk is naar zijn mening veel te veel met interne zaken bezig en de diaconie is hieraan jammer genoeg ondergeschikt gemaakt.

De Vincentiusvereniging Cuijk vierde in 2004 haar honderdvijftigjarig bestaan. In deze tijd is de vereniging nog net zo hard nodig als toen ze werd opgericht, constateren de beide heren. “Alleen de voorwaarden om voor hulp in aanmerking te komen zijn veranderd. Vroeger moest je kerkganger zijn en nu kan gelukkig iedereen die hulp nodig heeft een beroep op ons doen.”

11. Tussen de wal en het schip

In het Annahuis, het Diaconaal Centrum van Breda, is het een drukte van belang. Vanavond serveert de eetgroep weer de maandelijkse maaltijd en de gasten druppelen binnen. Als de keukendeur open gaat, komen de heerlijke geuren je al tegemoet. In de keuken zijn vrijwilligers druk bezig met het opmaken van de schalen. De tafels in de mooie ‘eetzaal’ zijn al gedekt en kinderen lopen van buiten naar binnen en weer terug. Anneke van Elderen, werkzaam in het Annahuis, proeft op verzoek van Leen, een van de koks, de soep. Even later gaan de gasten aan tafel en leest Jolanda een zelfgemaakt gedicht voor als moment van bezinning. Ongeveer dertig gasten, kinderen en volwassenen, genieten van de soep, de ovenschotel, een stukje worst, aardappelsalade, diverse groenten, rauwkostsalade en yoghurt met vruchten toe. Na afloop is het nog even napraten en vervolgens vertrekt iedereen naar eigen huis en haard, of gaat de straat weer op. De bovenverdieping van het Annahuis is verhuurd aan particulieren. Zij zijn een belangrijke factor in het geheel. Niet alleen vanwege hun open en gastvrije opstelling, maar ook vanwege de inkomsten waardoor tevens de voortbestaan van het Annahuis is gegarandeerd. Want zonder de huuropbrengsten zijn de kosten voor het onderhoud van het pand niet op te brengen.

Brugfunctie

Het team, bestaande uit Dorothé IJsseldijk, pastor en teamleider, Ria Mols, eveneens pastor en Anneke van Elderen, diaconaal werker, leidt het Annahuis. Deze laatste signaleert een groeiende groep mensen die tussen de wal en het schip vallen. Voor hen probeert het Annahuis een plek te zijn waar ze terecht kunnen voor een praatje, een kop koffie, een maaltijd of een activiteit. Voor steeds meer mensen is het Annahuis ook een postadres, zodat ze in ieder geval hun uitkering kunnen blijven ontvangen. Dat zijn vaak ex-psychiatrische patiënten en zwervers die geen vast onderdak (meer) hebben. Het Annahuis vervult een brugfunctie tussen hen en de hulpverlening. “Breda is wat dit betreft een ‘moeilijke’ stad. Er is maar weinig aandacht voor arme mensen en weinig nuanceering in het beleid. De instellingen zijn aan het bemoeizorgen geslaan. Dat is op zich een goede zaak, maar de hiervoor noodzakelijke cultuur van samenwerking is niet vanzelfsprekend en zeker niet binnen een half jaar gerealiseerd”, zegt mevrouw Van Elderen.

Activiteiten

Op dinsdag- en donderdagochtend kunnen mensen terecht voor de inloop. Ontmoeting en persoonlijk contact zijn dan belangrijk. De bezoekers kunnen hier zichzelf zijn en worden niet meteen beoordeeld op hun uiterlijk. “Er is een grote acceptatie van elkaar, de gasten vormen toch op een bepaalde manier een gemeenschap. In principe is iedereen welkom, maar als mensen gedronken hebben of drugs gebruikt, dan niet. Hier zie je relatief veel vaste klanten, ook uit de hulpverlening en de crisisopvang. Door de inloop krijgen ze wat structuur en dat kan hen helpen om hun leven wat op orde te houden”, legt Anneke van Elderen uit.

Op initiatief van de bezoekers van de inloop, is het Annahuis ook begonnen met het organiseren van activiteiten voor kinderen in de wijk. Deze worden door een vaste groep medewerkers verzorgd. Voor veel kinderen in de buurt is de stap naar de activiteiten in het buurthuis te groot. Vanwege de kosten, maar ook vanwege de onbekendheid daarmee, of omdat ze nauwelijks buiten komen. Om de twee weken trekken op woensdagmiddag de vrijwillige medewerkers de wijk in om de kinderen op te halen en aan de hand van verhalen wordt meestal buiten, maar bij slecht weer ook binnen, gespeeld.

Stem geven en gehoord worden

Een belangrijke taak van het team van het inloophuis is het bieden van een luisterend oor aan mensen die daar behoefte aan hebben. De mensen krijgen vervolgens praktische en/of pastorale hulp aangeboden als dat nodig is

of ze worden verwezen naar de juiste instantie. Ook kunnen mensen op het spreekuur terecht voor advies en hulp. Het team geeft stem aan de mensen die zelf niet gehoord worden. In de stad neemt het Annahuis stelling tegen armoede en sociale uitsluiting. Ook is een dialoogproject in voorbereiding genomen. Dat project bestaat uit een serie gesprekken tussen mensen met een heel verschillende achtergrond en hulpverleners. De deelnemers krijgen zo beter zicht op de leefwereld, ieders positie, werkveld en specifieke problemen.

Van bezoeker tot medewerker

“In eerste instantie melden mensen zich als bezoeker of vrijwilliger. Maar hoe steviger de groep rond het Annahuis in elkaar zit, hoe meer talent er ontdekt wordt en vervolgens gaan mensen zelf meewerken en organiseren. Dat zie je bijvoorbeeld bij mensen die in eerste instantie met een hulpvraag zijn gekomen en zich nu actief inzetten. Door hun betrokkenheid en inzet ontdekken ze vervolgens dat ze elkaar ook iets te bieden hebben: ze komen er iets brengen, maar ook halen. Wederkerigheid staat hoog in het vaandel. Een voorbeeld hiervan zijn de medewerkers die de kinderactiviteiten verzorgen”, volgens Anneke.

Ervaring als kind als inspiratie

Haar ervaring als kind toen ze meemaakte dat haar vader het opnam voor een ander die kwetsbaar was, is Anneke haar hele leven bijgebleven en heeft haar mede geïnspireerd tot het werk wat ze nu doet, het opkomen voor mensen die kwetsbaar zijn. Die inspiratie haalt ze ook uit haar geloof, maar dat is in de loop van de jaren veranderd. Je moet ook werken aan je eigen houding. “Ik ben me er in de loop van de tijd ook meer bewust geworden van het feit dat ik zo bezig wil zijn: opkomen voor mensen die uitgesloten worden en aan de andere kant mensen bewust maken van het feit dat er groepen mensen niet bijhoren, dat mensen buiten de samenleving gesloten worden”. Zij voelt zich ook geïnspireerd door het goddelijke om te werken aan het realiseren van een stukje paradijs op aarde. Je weet dat het moeilijk is, maar je moet er in ieder geval je best voor doen. Dat is je geloofsopdracht. “Vandaag, 8 mei 2007, heeft het Annahuis haar 12,5 jarig bestaan gevierd. Hierbij waren ook veel oud-vrijwilligers en medewerkers aanwezig. Je merkt dan dat je samen een gemeenschap vormt, ook al heb je elkaar al een tijd niet meer gezien. Dat was heel voelbaar en dat maakte vandaag juist ook zo feestelijk”, besluit Anneke.

12. Ondernemerschap als antwoord op armoede

De Turkse Suleymaniye Moskee in Tilburg, die helemaal naar eigen ontwerp van het bestuur in de vorm van een halve maan is gebouwd, staat ook bekend om het prachtige mozaïekwerk in de gebedsruimte. Wekelijks worden hier rondleidingen verzorgd voor geïnteresseerden van binnen en buiten Tilburg. De heer Burhanettin Yilmaz is zowel voorzitter van de Turkse Islamitische Culturele Vereniging als van de stichting Suleymaniye Moskee. Hij vertelt dat in Tilburg ongeveer dertienhonderd gezinnen, samen zesduizend mensen, van Turkse afkomst wonen die regelmatig de moskee bezoeken en deelnemen aan de activiteiten van de stichting. “Armoede is een moeilijk onderwerp”, zegt hij. “Het eergevoel en de schaamte belemmeren veel mensen om daarvoor uit te komen en hulp te vragen. Er rust toch een taboe op armoede. Vroeger kon je nog bij mensen op huisbezoek gaan. Dan zag je wat er aan de hand was en kon je helpen zonder de mensen in verlegenheid te brengen. Nu doen we dat niet meer en moeten mensen zelf naar buiten treden en hulp zoeken als dat nodig is”, volgens Yilmaz. “Lang niet iedereen doet dat echter en meestal komen de verzoeken voor hulp via een buur of kennis bij het bestuur.”

Noodhulp

In noodgevallen helpt de moskee. Het gaat dan om leefgeld, boodschappen en dergelijke. De aanvragen hiervoor worden altijd in het bestuur besproken en de hulp wordt anoniem verstrekt. Wel wordt altijd eerst nagegaan of er voorliggende voorzieningen zijn waar mensen een beroep op kunnen doen. Bij het aanvragen hiervan en bij het invullen van de formulieren krijgen de mensen ook hulp als dat nodig is. Deze hulp is er niet alleen voor de leden van de vereniging, maar in principe kan iedereen er een beroep op doen. Yilmaz constateert de laatste tijd een toename van de hulpvragen, omdat ook de armoede is toegenomen. Er is nog geen fonds waaruit de noodhulp betaald wordt; nu wordt hiervoor onder de moskeebezoekers geld ingezameld. Wel heeft het bestuur het voornemen om een meerjarenplan op te stellen voor het hulp bieden aan mensen, zodat dit beter geregeld kan worden. Het bestuur denkt hierbij ook aan het stimuleren van het zelfstandig ondernemerschap, zodat mensen op deze manier zelf in hun onderhoud kunnen gaan voorzien.

Vastenproject

“Uiteraard heeft elke moslim de verplichting van de zakat, die inhoudt dat ieder voor zich geld geeft aan de armen. Dit gebeurt ter afsluiting van de ramadan, zodat alle moslims reden hebben tot feesten”, zegt Yilmaz. Tijdens de laatste ramadan heeft ook de Tilburgse wethouder Hamming mee gevast. Dit bleek voor hem een inspirerende ervaring en op grond hiervan overweegt het bestuur om samen met de parochies en de protestante gemeente een vastenproject op te gaan zetten, zodat ook mensen van andere geloven mee kunnen doen. “Dit zal dan waarschijnlijk tijdens de volgende ramadan in september/oktober 2007 voor het eerst plaats kunnen vinden”, volgens Yilmaz.

Kinderactiviteiten

Soms geeft de moskee op verzoek van de ouders ook financiële steun in verband met studerende kinderen, maar in voorkomende gevallen wordt ook doorverwezen naar de stichting Leergeld. Omdat het bestuur van mening is dat onderwijs een belangrijk middel is om uit de armoede te komen, organiseert de vereniging huiswerkbegeleiding voor de kinderen in het basisonderwijs en voor scholieren van het voortgezet onderwijs. Dit gebeurt twee maal per week twee uur en hieraan nemen steeds vijftig tot zestig kinderen en scholieren deel. Zij worden bijgespijkerd, achterstand wordt weggewerkt en de kinderen oefenen tevens hun sociale vaardigheden. Ook krijgen basisschoolleerlingen van groep acht de gelegenheid om te oefenen voor de CITO-toets.

Samenwerking met Thebe

In samenwerking met Thebe, de thuiszorginstelling in Tilburg, biedt de moskee sinds kort een gezondheidsservice om de drempel naar de gezondheidszorg te verlagen. Tijdens een wekelijks spreekuur in de moskee kunnen mensen die dat willen, gratis hun bloeddruk laten meten en hun bloedsuikergehalte laten controleren. Zonodig worden mensen doorverwezen.

Sinds maart 2007 biedt de vereniging ook dagactiviteiten aan voor ouderen. Hieraan nemen dertien vrouwen en drie mannen deel. Het is heel belangrijk om een dergelijke activiteit goed te presenteren, zodat de familie zich niet in negatieve zin voelt aangesproken, licht Yilmaz toe. Met de GGZ zijn eveneens contacten over het geven van voorlichting en het verstrekken van psycho-sociale hulp.

Deel uitmaken van de gemeenschap

De vrouwen organiseren zelf ook allerlei activiteiten. Zo is er drie keer in de week gelegenheid voor contact en ontmoeting en wordt voorlichting gegeven over allerlei praktische zaken. Meestal nemen hier veertig tot vijftig vrouwen aan deel. Naast het volgen van koranlessen, wordt vrouwen ook praktische vaardigheden bijgebracht zoals het gebruiken van de naaimachine. “Het is belangrijk dat mensen zich nuttig voelen en dat ze betrokken blijven bij de samenleving. Mensen die arm zijn en geen geld hebben om het lidmaatschap van de vereniging te betalen, kunnen dit ‘verdienen’ door hand en spandiensten te verlenen. Daardoor blijven ze toch deel uitmaken van de gemeenschap. Dat zie je bijvoorbeeld bij de open dagen die de moskee organiseert. Deze zijn niet alleen bedoeld om informatie over het geloof te verstrekken maar hebben eveneens een sociaal-culturele betekenis”, besluit Yilmaz. “Armoede leidt vaak tot sociaal isolement en dat willen we ook tegengaan.”

13. Hulp aan alleenstaande moeders

De stichting Dorbitha Single Mothers' Empowerment in Tilburg wil met name alleenstaande jonge moeders helpen zich te redden. "Ik zie veel alleenstaande moeders die van een heel laag inkomen moeten rondkomen. Ze gaan overlevingsgedrag vertonen dat niet altijd even constructief is. Hun kinderen komen daardoor soms veel tekort. Allochtone vrouwen uit landen waar de armoede zichtbaarder en groter is dan in Nederland, hebben het extra moeilijk. Ze vinden dat ze niet mogen klagen over de situatie hier, omdat het in het thuisland erger is. Toch zie ik dat het risico op sociaal isolement als je weinig geld hebt hier veel groter is dan in de thuislanden, omdat daar het zorgen voor elkaar gewoon is, of je nu veel of weinig te besteden hebt." Aan het woord is Monique van Breugel-Laveist. Zij is bezig om een netwerk op te bouwen met alleenstaande moeders om hen te versterken in hun situatie. Dit doet ze door tweemaandelijks bijeenkomsten, een nieuwsbrief en persoonlijke begeleiding. "De vrouwen zoeken oplossingen op de korte termijn en lijken het verlangen naar een kwalitatief goed leven op te geven. Deze vrouwen hebben vaak veel kennis en vaardigheden in zich, maar door hun situatie en omstandigheden is het moeilijk om hierop te focussen en er aan te werken", zegt ze. Mevrouw Van Breugel bereikt met haar initiatief ongeveer vijftientig moeders, voornamelijk van Antilliaanse afkomst.

Ruimte van de kerk

De stichting maakt gebruik van een ruimte van de Winners Church, een Pinkstergemeente. De deelnemers weten dat de activiteit los staat van de kerk en daarom komen er zowel moeders die gelovig zijn als niet-gelovige moeders. "Ik liep al een tijdje met het idee iets te doen om alleenstaande moeders en hun kinderen te helpen, maar wist niet welke vorm ik het moest geven. De pastor van onze kerk heeft mij geholpen om dit concreter te maken. Hoewel onze stichting zelfstandig is, heeft de kerk een warme belangstelling en organiseert ze af en toe iets waardoor we onze vrouwen iets kunnen toestoppen. Daarnaast hebben we contact met verschillende hulpverleningsorganisaties in verband met wederzijdse doorverwijzing, vertelt mevrouw Van Breugel.

Niet bij de pakken neerzitten

“Mijn beeld is dat deze jonge vrouwen met kinderen vaak ontmoedigd zijn geraakt en bij de pakken neer gaan zitten. Letterlijk: zitten. Er zijn wel allerlei projecten en reïntegratie-initiatieven waardoor je een beetje kunt opkrabbelen en in plaats van stilstaan leert strompelen. Je gaat een cursus doen, krijgt soms een baantje, maar echt uit de zorgen en armoede kom je niet. Men zou verder moeten gaan met deze vrouwen en ze leren te lopen en te dansen. Zo is het mij vergaan en daarom kan ik nu anderen bijstaan”, zegt mevrouw Van Breugel. Alleenstaande moeders worden uitgenodigd om eens in de twee maanden samen te komen. Vaak is er een deskundige aanwezig die iets kan vertellen over de praktische zaken waar de alleenstaande moeders in hun situatie tegen aanlopen. Er worden voorzieningen toegelicht of er wordt verteld wat verschillende organisaties in de stad kunnen betekenen bij problemen. Tevens worden er ervaringen uitgewisseld over wie wat heeft aangepakt met welk resultaat. Zo horen de vrouwen van elkaar dat actie ondernemen goed kan uitpakken. Daarnaast verschijnt er periodiek een nieuwsbrief met onder andere tips en weetjes, overdenkingen bij armoede en een artikel van een deskundige op het gebied van persoonlijke ontwikkeling.

Weekend

Een enkele keer organiseert Monique van Breugel een weekend om verder op actuele dingen door te praten, zoals relaties en seksualiteit. Deze onderwerpen vragen wel wat meer tijd. Sommige vrouwen hebben wat extra hulp nodig. Per jaar begeleidt mevrouw van Breugel ongeveer vijftien vrouwen die een crisis doormaken. Dat kan zuiver financieel van aard zijn; dan zet ze met hen de zaken op een rij en begeleidt dan vaak naar schuldhulpverlening. Het kan ook persoonlijk van aard zijn en dan is zij meer een coach, die hen begeleidt om weer zelfvertrouwen en zelfwaardering te vinden. Gelukkig heeft ze vrijwilligers die zelf ook actief zijn, waarvan sommigen met een hulpverleningsachtergrond. Er zit echter wel verloop in. Het zou fijn zijn als er meer mensen als vrijwilliger beschikbaar zouden zijn.

Inspiratie uit het geloof

Volgens Monique van Breugel is iedereen die kiest voor een leven en een relatie met God een Koningskind. Het ‘lot’ van koningskinderen is per definitie positief. Armoede kan nooit de bedoeling zijn in Gods plan. Het is ieders taak om hartelijke aandacht en verworven kennis aan te bieden om mensen die het moeilijk hebben zo te versterken dat ze weer zelf verder kunnen. Zelf was ze jarenlang een alleenstaande moeder en is ze vanuit

de Antillen naar Nederland gekomen om een studie te volgen zodat ze een beter bestaan kon opbouwen voor zichzelf en haar kind. “Ik ken de moeilijkheden die je daarbij ondervindt. Maar ik heb ook ervaren dat je eruit kan komen als je niet stil blijft zitten maar doorzet én je kracht en hoop zoekt in God. Bovendien is het nodig dat je mensen tegenkomt die in jou geloven. Als ik dat voor anderen mag zijn, zodat ze verder komen, doe ik dat graag. Ik heb inmiddels een opleiding maatschappelijk werk gedaan, waardoor ik dit werk als vrijwilliger professioneel kan uitvoeren”, besluit mevrouw Van Breugel.

14. Welkom aan tafel

Elke drie weken serveert op de donderdag een groep vrijwilligers van de Hervormde Diaconie en de parochie een diner van vier gangen in het gemeenschapshuis de Schakel in Oud-Heusden: Welkom aan tafel. De gasten, afkomstig uit Heusden, Oud-Heusden en Herpt zijn hiervoor persoonlijk uitgenodigd door de werkgroep. Dat zijn met name ouderen en alleenstaanden. “De kosten bedragen vier euro per persoon en deze zijn zo laag gehouden dat die geen belemmering vormen om aan te schuiven. Aan elke maaltijd nemen ongeveer veertig tot vijftig mensen deel en een aantal daarvan is vaste gast aan tafel.” Aan het woord zijn Joke en Bert van den Oever, hij protestant en zij katholiek, die al jaren als vrijwilliger betrokken zijn bij het maaltijdproject dat al veertien jaar bestaat.

Eenzaamheid doorbreken

“Het belangrijkste doel van deze maaltijden is om mensen bij elkaar te brengen en zo de eenzaamheid te doorbreken. Naast armoede, is er ook sprake van contactarmoede onder de mensen. Zeker als mensen weinig inkomen hebben, is de kans op vereenzaming groot. Daar willen wij wat aan doen. Om vijf uur beginnen we met een aperitiefje en vervolgens gaan de gasten om half zes aan tafel. Ze krijgen dan een voorgerecht, hoofdgerecht en een toetje met kop koffie of thee als besluit. Met de feestdagen wordt ook een glaasje wijn geschonken. Voorafgaand aan de maaltijd wordt een bezinning uitgesproken en na afloop een dankwoord. Zo rond zeven uur gaat iedereen weer naar huis”, zegt Bert van den Oever. De gasten die daar prijs opstellen, worden gehaald en weer thuisgebracht. De sfeer is erg goed onder de gasten en de vrijwilligers en dat is ook een van de redenen waarom deze activiteit al zo lang bestaat.

Dankbaar werk

Het initiatief is indertijd genomen door de diaken van de Hervormde Diaconie die al snel een aantal vrijwilligers bij elkaar kreeg dat graag mee wilde werken. “Het is een hoop werk elke keer, maar we hebben het er graag voor over”, legt Joke van den Oever uit. Er zijn vijftig vrijwilligers die bij toerbeurt meehelpen. Bij elke maaltijd

zijn steeds zo'n twintig vrijwilligers in touw: boodschappen doen, groenten schoonmaken, eten koken, de tafel dekken, de tafelversiering verzorgen, gasten halen en brengen, afruimen, afwassen en tot slot alles opruimen. Met de bijdrage van vier euro komen ze net uit de kosten. Met de feestdagen doen we iets extra's en dan zijn er ook meer gasten. De extra kosten daarvoor worden door de Diaconie betaald. "Je krijgt veel terug voor je inzet want de gasten zijn heel dankbaar en de samenwerking tussen de vrijwilligers is heel plezierig. We kijken er iedere keer weer naar uit", zeggen de Van den Oevers.

Vertrouwen

Ook is de Diaconie op andere manieren bezig met armoedebestrijding, zoals het helpen van gezinnen in nood. Er wordt geen geld gegeven, maar samen met de betreffende persoon boodschappen gekocht. Je ziet dan wel aan het gedrag van mensen dat ze het heel moeilijk hebben. "Dan laden ze de kar vol spullen, ook al hebben ze die niet nodig, maar alleen om te hamsteren. Als je dan zegt doe maar kalm aan, volgende week gaan we terug, dan zijn ze pas gerustgesteld", zegt Nel Rijnveld. Zij is diaken van de hervormde kerk. Rond de christelijke feestdagen en tegen de zomervakantie wordt bij een twintigtal mensen die wel een 'aanmoediging kan gebruiken' een pakket boodschappen bezorgd. Daarnaast geeft de Diaconie financiële hulp ter overbrugging bij een uitkering en om tot een structurele oplossing te komen bij financiële problemen. Ook helpt de Diaconie bij het invullen van formulieren, bij het aanvragen van voorzieningen en leert de mensen met geld om te gaan. "We willen mensen zelfstandig maken en niet afhankelijk houden. Maar soms zie je ook dat mensen de realiteit uit het oog hebben verloren en bellen ze op om te vragen of ik een pakje shag kom brengen. Het is soms moeilijk in te schatten in hoeverre mensen echt hulp nodig hebben, of dat ze misbruik proberen te maken. Het is toch vooral een kwestie van vertrouwen. Als je persoonlijk contact met de mensen hebt en ze je beter leren kennen, ontstaat dat vertrouwen vanzelf. En als je dan ziet hoe trots mensen zijn als ze zelf hun bijdrage voor de maaltijd kunnen betalen omdat ze beter met hun geld hebben leren omgaan, is dat helemaal super", vindt mevrouw Rijnveld.

Laurentius

Haar inspiratie voor al het werk dat zij doet voor de gemeenschap, haalt Nel Rijnveld uit het verhaal over bisschop Laurentius. Die moest aan de keizer de schatten van de kerk laten zien. De keizer dacht hierbij aan goud, zilver en juwelen. De bisschop liet echter de mensen uit de achterbuurten halen en zei tegen de keizer: "Dit zijn de schatten van de kerk."

Joke en Bert van den Oever zijn beiden gelovig opgevoed maar in de loop van de jaren is de belangstelling daarvoor in hun drukke gezin met vier kinderen wat weggevallen. Nu ze wat ouder zijn en meer tijd hebben, heeft het geloof weer meer betekenis gekregen in hun leven. Ze zijn dankbaar dat ze het zelf zo goed hebben en willen graag iets betekenen voor andere mensen.

15. Een arm om iemand heen

Mensen lopen af en aan. Er zitten bezoekers aan verschillende tafels en zij praten levendig over allerlei zaken. Een enkeling zit alleen en kijkt nadenkend voor zich uit. In de hal zijn enkele mannen bezig met het ophangen van schilderijen voor de tentoonstelling. In de gang een jonge moeder met een kind in een wandelwagentje. Locatie: het klooster van de Paters en Broeders van de Rooi Harten (MSC) aan de Bredaseweg in Tilburg. Ook de Zusters van O.L.Vrouw van het Heilig Hart zijn betrokken. Een aantal religieuzen werkt mee als vrijwilliger bij het werk van de stichtingen die nu een deel van het pand in gebruik hebben. Oorspronkelijk was dit het Missiehuis van de congregatie en begin jaren tachtig is men op zoek gegaan naar andere manieren om de spiritualiteit en het missionair werk in Nederland voor te zetten. Er is toen gekozen voor het ondersteunen van de meest kwetsbare mensen. Nu zijn er onder meer de stichting Vluchtelingen Ondersteuning Tilburg (VLOT) en het Missionair Servicecentrum Tilburg (MST) gevestigd.

Gemoedelijke sfeer

Chantal Vosters, stafmedewerker Organisatie van het MST legt het belang uit van het Centrum. “Het is een intercultureel en laagdrempelig centrum voor en door mensen van allerlei gezindten”. Het centrum biedt ruimte aan organisaties als de Taalkrakers, de Baanbrekers, een project voor langdurig werkloze mensen en het MST Ombudsteam. De vrijwilligers verzorgen computerlessen, taalcursussen, teken- en schilderlessen, boekhoudlessen, theatervoordrachten en naailessen. Gastvrouwen en -heren maken iedereen wegwijs en er is veel gelegenheid voor contact en ontmoeting in de huiskamer, het hart van het MST. “Vooral de gemoedelijke sfeer hier spreekt mij aan en het multiculturele karakter”, zegt een bezoeker. “Er worden hier veel activiteiten georganiseerd, juist voor mensen met weinig geld. Iedereen betaalt naar draagkracht en het ombudswerk is gratis”, legt ze uit. Zelf komt ze wekelijks voor de computercursus. Ze neemt dan een boterhammetje van thuis mee en blijft dan na de les voor de lunch en voor het contact met andere bezoekers en deelnemers. De cursus is bijna afgelopen en dan wil ze taallessen gaan volgen. Frans, of zo.

Legaal en toch overal buiten

De stichting VLOT is een gecombineerd initiatief van katholieke parochies, de protestante gemeente, de joodse synagoge en de religieuze instellingen, in samenwerking met de gemeente. VLOT vangt mensen op die legaal in Nederland zijn en toch overal buiten vallen. Hanneke Ermstrang, een van de twee deeltijd-coördinatoren van de stichting licht toe hoe dat mogelijk is. “In Nederland wordt je na achtentwintig dagen op straat gezet als je bent afgewezen. De mensen moeten er dan zelf voor zorgen dat ze elders terecht kunnen. Maar als het land van herkomst niet meewerkt aan terugkeer, is die tijd veel tekort om dat allemaal te regelen. VLOT zorgt dan in die periode voor bed, bad en brood”. In principe geldt dat voor mensen die in een procedure zitten die enige kans van slagen lijkt te hebben, mensen die een (nieuwe) asielaanvraag in voorbereiding hebben en mensen die bezig zijn met terugkeer naar het land van herkomst. Er wordt aan vijfenveertig volwassenen en kinderen opvang geboden, verspreid over verschillende huizen in de stad en door de Vuurhaard, opgezet door de Fraters van Tilburg in Udenhout. Deze opvang wordt verzorgd door vrijwilligers. De kosten worden gedragen door enkele congregaties, giften van particulieren en door de gemeente Tilburg, waarmee de stichting een goede relatie heeft. Het MST staat goed bekend bij de gemeente. Het voorziet in een vangnetfunctie voor mensen die anders op straat terecht komen en de gemeente vindt het belangrijk dat deze mensen ergens opgevangen worden.

Verharding in de samenleving

Beide vrouwen geven aan dat ze aan de ene kant een verharding zien van de samenleving ten opzichte van kwetsbare mensen. Voor hen is zelfredzaamheid geen realiteit, maar daar is weinig begrip voor en het commentaar is hard. Maar de samenleving moet accepteren dat een deel van de burgers blijvend ondersteuning nodig heeft om zich te kunnen handhaven in deze samenleving die steeds hogere eisen stelt. Het gaat dan niet alleen om hulp bij armoede, maar ook om het krijgen van aandacht en erkenning. Aan de andere kant zie je ook dat de weerstand tegen die verharding groeit. Dat blijkt ook wel uit de uitslag van de statenverkiezing dit voorjaar en dat merken we ook aan de vrijwilligers - meer dan honderd - die zich belangeloos inzetten.

Talenten benutten

Beide stichtingen staan dicht bij de mensen en zetten in op de kwaliteiten van de mensen die zij bereiken. Alle mensen worden om zichzelf gewaardeerd en krijgen de hulp die nodig is. Dat kan juridische hulp zijn bij de aanvraag, onderdak, maar ook financiële hulp. Talenten die mensen hebben, worden aangeboord en ontwikkeld. “Het

uitgangspunt hierbij is dat we aansluiten bij de eigen kracht van de mensen. Wij geven ze kans te ontdekken wat ze wel kunnen, waar ze goed in zijn. Dit heeft een positief effect op hun zelfvertrouwen en daardoor vergroot ook hun betrokkenheid bij de samenleving”, zegt Hanneke. “De nood en de twijfel bij mensen is soms erg groot. Als voorbeeld vertelt ze van Valentine, een asielzoeker die zich uit wanhoop van het leven heeft beroofd. Er was geen geld voor een graf en om hem niet anoniem te laten sterven, hebben alle cursisten een schilderijtje gemaakt om daarmee hun emoties te uiten rondom het leven en sterven van Valentine. Hiermee hebben ze hem een gezicht gegeven en alle schilderijen samen vormen een groot kunstwerk in de huiskamer ter nagedachtenis aan hem en zijn lotgenoten”.

Inspiratiebron

De persoonlijke motivatie om dit werk te doen halen de vrouwen uit het iets kunnen betekenen voor de kwetsbare medemens. Chantal heeft zich met name tijdens haar theologiestudie laten inspireren door de moraal en de mooie verhalen uit het evangelie. Deze inspireren haar ook tot handelen. Hanneke wil zich inzetten voor mensen die het heel hard nodig hebben. “Een arm om iemand heen slaan en samen kijken naar de toekomst, daar gaat het om.”

16. Optrekken met de buurtbewoners in Boschveld

Dat staat centraal in het zogenaamde pastoraal buurtwerk. In de wijk Boschveld in 's-Hertogenbosch zijn twee mensen in dienst van de Oecumenische stichting Missionair Diaconaal Buurtwerk om hieraan gestalte te geven. Samen met de elf vrijwilligers zetten Helma Hurkens en Gerry van Denken zich in om deze oude wijk leefbaar te houden. De plek van waaruit dat allemaal gebeurt is De Wijkplaats aan de Copernicuslaan. Het werk kenmerkt zich door een laagdrempelige werkwijze waarbij aansluiting wordt gezocht bij de persoonlijke leefwereld van de mensen en met hen worden duurzame relaties opgebouwd waarin zowel de mooie als de moeilijke dingen bespreekbaar zijn.

Het pastoraal buurtwerk, dat al zeventig jaar bestaat, is in deze vorm in 1990 opgezet door de Paters Assumptionisten als vijfjarig project en vervolgens verzelfstandigd. Het werk wordt financieel mogelijk gemaakt door diverse fondsen en congregaties, door de parochie, de gemeente 's-Hertogenbosch en de provincie. Deze wijk is uitgekozen vanwege het grote aantal kwetsbare mensen dat er leeft. Er wonen relatief veel analfabeten, zowel autochtoon als allochtoon, veel mensen zitten zonder werk en kampen met een slechte gezondheid.

Stem laten horen

“Enkele jaren geleden stond de wijk op de nominatie om gesloopt te worden om plaats te maken voor nieuwe huizen en de bewoners moesten maar gaan verhuizen. Het pastoraal buurtwerk heeft de bewoners geholpen hun stem te laten horen en het resultaat is dat nu 50% van de nieuw te bouwen woningen sociale woningbouw is en dat de wijk geleidelijk aan wordt verbeterd. Hierdoor hebben de huidige bewoners meer kansen om te kunnen blijven”, licht Helma Hurkens toe. De werkwijze die de pastoraal werkers hanteren is gebaseerd op het zogenaamde presentiewerk, een methode die als doel heeft mensen meer grip te laten krijgen op hun eigen leven en hun omgeving, maar zonder daarin te willen sturen. Door aandacht en betrokkenheid mensen weer meer deel uit te laten maken van de samenleving.

Recht en aandacht moeten samen gaan

Pastoraal buurtwerk gaat echter verder dan presentiewerk en daarom wordt er ook heel praktische hulp geboden: bewoners helpen bij het verkrijgen van hun rechten, helpen bij schuldsanering, gezinsondersteuning en hulp bij de opvoeding, het aanbieden van taallessen, het organiseren van buurtactiviteiten en het bieden van een gastvrije plek aan iedereen. Ook wordt bij individuele nood geholpen zoals bijvoorbeeld bij het oplossen van huurschulden en het voorkomen van huisuitzetting. Dit alles gebeurt vanuit de overtuiging dat God omziet naar eenvoudige en kwetsbare mensen.

Het pastoraal team heeft een netwerk opgebouwd om bewoners te kunnen helpen en te verwijzen en soms wordt er actief ingegrepen en bemiddeld als een situatie uit de hand dreigt te lopen. Bovendien moet er ook veel gelobbyd worden, denk alleen al aan de contacten met de gemeente. Gelukkig investeert de gemeente veel in de wijk.

Hap-snapbeleid

Of de armoede in de wijk is toegenomen, is moeilijk te zeggen, vindt Helma. Armoede wordt door verschillende factoren veroorzaakt zoals echtscheiding, verlies van baan, ziekte of doordat mensen illegaal geworden zijn. “Ondanks alle activiteiten van de overheid om mensen financieel zelfstandig te maken, slagen veel mensen er niet in om dit te bereiken. Het beleid is vaak veel te hap-snap en weinig effectief, omdat blijkt dat niemand op deze mensen zit te wachten. Zij hebben een grote achterstand en de samenleving is hard voor kwetsbare mensen. Zij hebben vaak meerdere problemen en veel tijd nodig om te veranderen en zich te ontwikkelen. Die tijd is ze vaak niet gegund omdat er snel resultaten moeten worden behaald.”

Kinderactiviteiten

Voor de kinderen worden er door de gemeente buitenschoolse activiteiten georganiseerd, er is veel aandacht voor de kinderen met gedragsproblemen en de hulpverlening werkt redelijk goed samen. Aanvullend hierop heeft het pastoraal team met name oog voor de positie van de kinderen en de moeders in de wijk. Voor hen worden daarom speciale activiteiten georganiseerd, zodat zij zich beter kunnen ontwikkelen. Nieuw is een jongerenproject waarin acht brugklassers van 12-14 jaar, bij elkaar komen om te praten over allerlei onderwerpen die hen bezighouden. Het helpt hen om hun woordenschat te ontwikkelen en te leren praten over gevoelens en emoties. Vaak hebben deze jongeren al veel te jong teveel verantwoordelijkheid moeten dragen in het gezin,

door bijvoorbeeld het invullen van formulieren en door de huishouding draaiende te houden. Het project vergroot de kansen van de leerlingen op een goede schoolloopbaan en helpt te voorkomen dat zij zonder diploma van school gaan. Helma signaleert dat de Marokkaanse meiden over het algemeen wel kansen hebben op een goede toekomst; voor de jongens ligt dat een stuk moeilijker, evenals voor jongeren die moeite hebben met leren.

Inspiratiebron

Gevraagd naar haar inspiratie om dit werk te doen, geeft Helma Hurkens aan dat het geloof voor haar belangrijk is. Zelf heeft ze Gods liefde in haar eigen leven mogen ervaren en deze ervaring wil ze delen met andere mensen. Zij ziet dat mensen met weinig opleiding en kansen steeds meer in de knel raken in de samenleving. In de geloofstraditie spreekt men over gerechtigheid en dat is voor haar eveneens een belangrijk motivatie: mensen helpen hun recht te krijgen. Dat kan zijn in de vorm van individuele hulp, maar ook in het ondersteunen van wijkbewoners als groep.

17. Geen last van schaamte

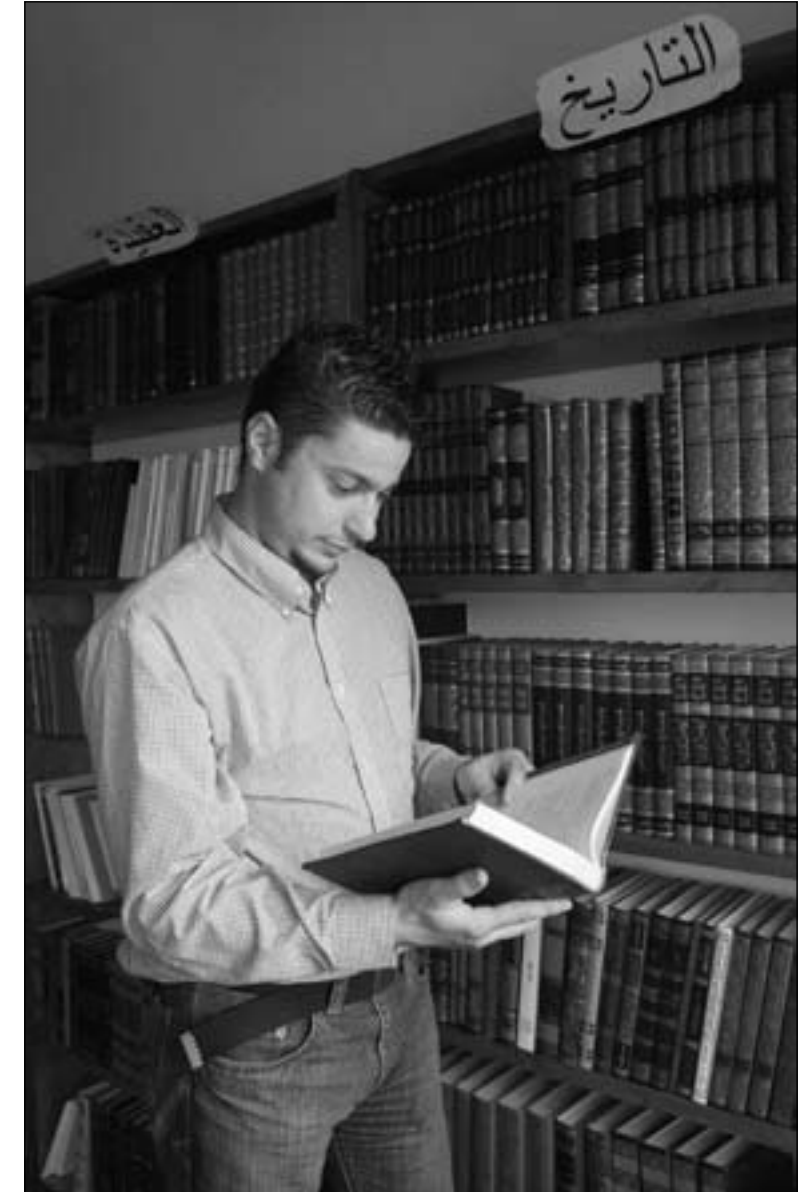
De Helmondse Al Fadjr Moskee (De Dageraad), een van de twee Marokkaanse moskeeën in Helmond, is sinds 2006 gevestigd in het voormalige gebouw van de GGD, tussen het stadskantoor en het politiebureau, in de binnenstad. De gemeenschap bestaat echter al sinds eind zeventiger jaren. Het gebouw wordt nu verbouwd tot moskee en is al gedeeltelijk in gebruik genomen. Een nieuwe moskee met een jong bestuur, legt de secretaris van de vereniging, Abderrahem Mansouri uit: “De vereniging heeft ongeveer vijfhonderd leden. Er zijn 16 vaste vrijwilligers actief in het bestuur en in de verschillende commissies. Daarnaast zijn er vijftig vrijwilligers actief die aan de verschillende activiteiten meewerken, maar we kunnen altijd nieuwe vrijwilligers gebruiken”, voegt hij toe. Hij constateert dat de armoede in de gemeenschap merkbaarder is geworden. “Het leven is duurder geworden en mensen met een uitkering die kinderen hebben, krijgen het steeds moeilijker. De vereniging doet veel voor haar leden en daarbij hoort ook de zorg voor de armen.”

Iftar

“Tijdens de ramadan wordt de iftar georganiseerd. Dat is het gezamenlijk verbreken van het vasten door samen te eten”, zegt hij. Hierbij zijn ook juist mensen van buiten de moskee welkom. Gedurende de ramadan die negenentwintig of dertig dagen duurt, nemen elke dag gemiddeld vijftig mensen deel aan deze maaltijd. Deze wordt helemaal verzorgd door vrijwilligers. Dat is veel werk, maar heel zinvol. Het bestuur organiseert dit vooral om mensen die het moeilijk hebben te steunen en te bereiken.” Het basisprincipe van het vasten zelf is volgens Mansouri juist dat je dankbaar bent dat je elke dag te eten hebt. “Het werkt naar twee kanten want het geven zelf geeft een goed gevoel”, zegt hij. Tijdens de volgende ramadan, in september van dit jaar, zal de iftar voor het eerst in het nieuwe gebouw plaatsvinden. Komend najaar wordt de moskee geopend.

Hulp aan armen

De islam kent ook de zakatverplichting. Dat is de armenbelasting en dit houdt in dat je één keer per jaar 2,5% van je spaargeld aan de armen geeft. Het is je eigen verplichting en je bepaalt zelf aan wie je dat geeft. Je kunt

het aan een speciaal doel schenken, aan arme familieleden in het buitenland of aan mensen hier die het nodig hebben. “Als iemand financiële problemen heeft dan helpt de moskee. Niet zozeer door geld te geven, maar door de mensen in staat te stellen te collecteren onder de leden van de vereniging. Hiertoe kunnen de leden en anderen een verzoek indienen bij het bestuur. Als het bestuur ermee akkoord gaat, mogen de leden van de vereniging geld inzamelen en daarbij zijn ze zelf aanwezig om uitleg te geven. Eventueel mag het ook anoniem. Elke week komen er wel verzoeken binnen. Meestal gaat het om ziektekosten die niet door de verzekering worden gedekt, maar soms gaat het ook om grote bedragen en dan kan de vereniging zelf in bepaalde gevallen helpen. “We zijn een open gemeenschap”, licht Mansouri toe, “we hebben niet zoveel last van de schaamtecultuur.” Het bestuur is eveneens bezig met het opleiden van vrijwilligers zodat ze de leden kunnen helpen met juridische zaken en uitkeringskwesaties. Hierover komen bijna dagelijks vragen binnen.

Onderwijs als middel tegen sociale achterstand

Mohamed Akhenakh is behalve vice-voorzitter ook actief in de jongerencommissie van de vereniging. Het bestuur is van mening dat je sociale achterstand kunt verhelpen door een goede opleiding te volgen en door het goede voorbeeld te geven. Akhenakh vertelt wat de jongerencommissie op dit terrein doet: “We zijn gestart met het verzorgen van huiswerkbegeleiding voor jongens en meisjes van negen tot vijftien jaar. Dat is op verzoek van de ouders en de kinderen zelf en gebeurt een maal per week. Hieraan gekoppeld gaan we ook beginnen met een buddyproject. Dat houdt in dat we voor de jongeren die aan het huiswerkproject meedoen een coach zoeken die ze helpt en ondersteunt zodat ze hun studie ook volhouden en afmaken. We zijn onder onze leden op zoek naar jongeren die zo’n coach willen en kunnen zijn. Het is allemaal vrijwilligerswerk en niet iedereen is geschikt. Daarom doen we ook aan deskundigheidsbevordering van de vrijwilligers, want we willen het goed doen.”

Jongerenactiviteiten

Het jonge moskeebestuur heeft goed oog voor jongeren in de gemeenschap. Daarom wordt de kelder van de moskee helemaal ingericht voor activiteiten voor jongeren. Het gaat dan vooral om sport, ontmoeting en cultuur. De meeste jongeren kunnen sporten niet betalen en daarom wil de moskee hierin voorzien. Uiteraard wordt dat voor jongens en meisjes apart georganiseerd. Al met al is het de bedoeling dat de gemeenschap effectief gebruik kan maken van het gebouw. Voor allerlei doelgroepen staan er activiteiten op het programma.

18.Armoede bespreekbaar maken

Een van de activiteiten die de werkgroep ‘Kind en Armoede’ in Roosendaal en omgeving uitvoert, is een postercampagne om de aandacht te vestigen op de armoede in de samenleving. Overal opgehangen posters met daarop ‘*Sinterklaas kapoentje, wat gooi je in mijn schoentje?*’, ‘*Het leukste communicadeau is aandacht*’ en ‘*Gedeelde smart is halve smart*’ moeten de mensen aan het denken zetten. De beweegreden achter deze actie is dat armoede vaak wordt gezien als ‘eigen schuld’. Dat is meestal niet terecht en zeker de kinderen kunnen er niets aan doen. Tegen de vooroordelen en de nood van de kinderen neemt de werkgroep stelling, daar mag je niet aan voorbijgaan. “Als terriërs hebben we ons hierin vastgebeten”, zoals ze zelf zeggen. Dat zijn Jan Damen, Annemarie van Aken en Gerard Schoenmakers. Met nog drie leden vormen zij de Werkgroep Kind en Armoede Roosendaal en omstreken.

Kerkelijk initiatief

De werkgroep werd in 1999 opgericht als stedelijke projectgroep ‘Effecten van armoede op kinderen’. Dit was op initiatief van de Caritas Roosendaal-Oost en de Stuurgroep Diaconie-Zuid. Hierin zaten, behalve de initiatiefnemers, ook vertegenwoordigers van de parochies, de protestante kerk en enkele ervaringsdeskundigen. Armoede betekent ook sociale uitsluiting en dit helpen te voorkomen is een taak van de kerk, was de achterliggende gedachte. In eerste instantie richtte de werkgroep zich op de kerkelijke achterban en organiseerde ze activiteiten voor de kinderen en hun ouders rondom de eerste communie en het vormsel. Dat gebeurde in de parochies van het Markiezaat. Ook haalde de projectgroep de voorstellingen ‘Met het oog op de toekomst’ in 2002 en ‘Maria, moeder van altijddurende bijstand’ in 2006 van de ATD Vierde wereldbeweging naar Roosendaal. Deze aangrijpende voorstellingen over de impact van armoede, werden onder grote belangstelling opgevoerd.

Armoede serieus nemen

De projectgroep is later gesplitst: een gedeelte is verder gegaan met de oprichting van de Stichting Leergeld die vervolgens in 2001 een feit werd. Een ander deel is verder gegaan als de huidige werkgroep ‘Kind en Armoede’.

Door de aandacht die er steeds op de problematiek van armoede is gevestigd, heeft ook de gemeente meer aandacht gekregen voor armoede en sociale uitsluiting. Het nieuwe college neemt de armoedebestrijding serieus, is de indruk van de werkgroep. De gemeente heeft inmiddels een Noodfonds opgericht om mensen in acute nood vooruit te kunnen helpen. Zij kunnen hier één maal per jaar een beroep op doen en het maatschappelijk werk beheert het fonds. Daarnaast bestaat nog het Emmausfonds voor mensen in nood en het Schrauwenfonds, een particulier, regionaal fonds. Hier kunnen hulpverleningsinstanties terecht voor praktische hulp aan gezinnen. Sinds anderhalf jaar is er ook een voedselbank in Roosendaal. Deze voorziet tweehonderd huishoudens wekelijks van een voedselpakket.

Kinderfeestjes

Geld alleen is niet de oplossing, want armoede brengt ook vaak maatschappelijke uitsluiting teweeg. Ook dat wil de werkgroep aan de orde stellen. Dat doet ze op verschillende manieren. Bijvoorbeeld door het uitbrengen en verspreiden van een boekje met tips over hoe je met weinig geld toch een leuk verjaardagsfeestje voor je kind kunt organiseren. Een andere uitgave is het werkboek ‘Spelend wijzer worden’ met daarin allerlei suggesties om aan de slag te gaan om de effecten van armoede op kinderen te verminderen of te voorkomen. In het werkboek is ook spelmateriaal en achtergrondinformatie opgenomen.

“Met name in het onderwijs wordt te gemakkelijk gedacht over allerlei kosten die gezinnen moeten maken. Leerkrachten realiseren zich vaak niet dat als je van een minimum moet rondkomen en je hebt meerdere kinderen, een bedrag voor een schoolreisje niet in een keer te betalen is. En ze snappen dan niet waarom een kind zegt de schoolreis ‘stom’ te vinden, omdat het wel graag mee wil maar niet mee kan. Een betalingsregeling kan deze gezinnen helpen om hun kinderen toch mee te laten gaan op schoolreis. Het zit hem vaak in kleine dingen, om kinderen mee te kunnen laten doen, maar je moet dat wel willen zien”, legt Annemarie van Aken uit. Het poppetje Mike is nu het symbool geworden waarmee de werkgroep steeds naar buiten treedt om de aandacht te vestigen op de problematiek. Dat blijft hard nodig omdat de armoede toeneemt en van uiterlijk verandert, signaleert de werkgroep. Al die nieuwe wetten hebben de situatie niet verbeterd, mensen hebben bijvoorbeeld wel te eten, maar de voedingswaarde is onvoldoende voor kinderen in de groei.

Stedelijk platform

Toen het door de gemeente genomen initiatief tot een stedelijk platform van alle organisaties die met armoede en armoedebestrijding te maken hebben niet echt van de grond kwam, heeft de werkgroep het initiatief hiertoe

overgenomen. In 2006 vond de eerste bijeenkomst plaats. Het doel van het platform is om het contact tussen de verschillende vrijwilligersgroepen en de hulpverlening tot stand te brengen, de samenwerking tussen hen te bevorderen en de hulpverlening en de armoedebestrijding beter op elkaar af te stemmen. Hierdoor kan armoede eerder worden gesignaleerd en kan er beter worden geholpen. Dat platform voorziet in een behoefte en loopt nu goed. Het komt twee tot drie keer per jaar bij elkaar. De gemeente heeft ook het plan opgevat om zogenaamde armoedeteams op te zetten. Het Platform geeft echter de voorkeur aan het bundelen en benutten van de aanwezige kennis bij de groepen, in plaats van het inschakelen van een duur bureau.

Inspiratie

Het is niet gemakkelijk om steeds de vooroordelen over armen te bestrijden en de armoede op de agenda te houden. Soms lijkt het vechten tegen de bierkaai en toch houden de werkgroepleden het vol. Annemarie weet uit eigen ervaring wat het is om in een arm gezin op te groeien. Zij weet hoe moeilijk het is om je ‘met de rem erop’ te moeten ontwikkelen en hoe hard je de steun van mensen om je heen nodig hebt. Zij wil het de kinderen die nu in dezelfde situatie zitten wat gemakkelijker maken. In haar functie als directeur van twee basisscholen heeft ze hiertoe de gelegenheid, naast haar werkzaamheden voor de werkgroep. Jan Damen vindt zijn inspiratie in het geloof: “Christus kiest partij voor de zwakkeren en die boodschap heb ik goed begrepen”, zegt hij. Hij voelt zich betrokken bij hen en wil dat laten merken. Evenals Annemarie van Aken, heeft Gerard Schoenmakers altijd in het onderwijs gewerkt en dan in het speciaal onderwijs. Hij heeft een zwak voor kinderen: “want kinderen zijn de toekomst en daarin moet je als samenleving investeren. Daar hoort ook het bestrijden van armoede bij. Als mensen dan een beroep op me doen, dan kan ik geen nee zeggen, dat zit in mijn genen. Bovendien zegt het geloof dat als je het zelf goed hebt, je moet delen met mensen die het minder goed hebben.”

19. Ik heb een opdracht van God gekregen

“Zo voelt dat voor mij”, zegt Frans van Haandel, oprichter van de Voedselbank in Veldhoven.

“In één week tijd kreeg ik tot drie keer toe met gezinnen in armoede te maken en toen was het me duidelijk. Ik ben vervolgens na gaan denken over wat ik zou kunnen doen en kwam uit bij de Voedselbank. Ik wist dat het veel tijd zou gaan kosten en dat ik het niet alleen kon. Ik heb het met mijn gezin besproken en toen zij er mee instemden, heb ik een schietgebedje gedaan om hulp. Ik heb het plan voorgelegd in de parochie en er werd meteen positief op gereageerd.” Ze zijn in 2003 met drie mensen begonnen met het ophalen van pakketten in Helmond en zijn deze vervolgens rond gaan brengen in Veldhoven. Later is de Immanuelkerk als verdeelcentrum in gebruik genomen en nu komen de mensen de pakketten zelf ophalen. Ze hebben intussen dertig vrijwilligers van zowel de katholieke als de protestante diaconie, die allemaal even enthousiast zijn.

Verstrekken van pakketten

Van Haandel zit met een tiental vrijwilligers waaronder Wim Wieggers, eveneens een van de mensen van het eerste uur, aan tafel in de Immanuelkerk van de protestante gemeente in Veldhoven. Dit is de plek waar de voedselpakketten later op de dag worden uitgedeeld. Rijen kratten staan klaar om meegenomen te worden, maar eerst moeten de diepvriesproducten er nog bij, maar pas op het laatste moment. De pakketten zijn niet alleen bestemd voor Veldhovenaren maar ook voor cliënten in omliggende plaatsen zoals Waalre, Valkenswaard, Hapert en Bladel. Het Steunpunt in Veldhoven voorziet wekelijks vijftig cliënten van een pakket. Vorig jaar waren dat er nog honderd, maar er is een verloop te zien van mensen omdat een aantal maar tijdelijk een beroep hoeft te doen op de voedselbank. Daarna kunnen ze het zelf weer redden. Drie jaar is de maximale tijd en deze is gekoppeld aan de duur van de schuldhulpverlening. De cliënten worden voorgedragen door het maatschappelijk werk, de sociale dienst of de diaconie. Armoede heeft vele oorzaken zoals ziekte, echtscheiding, faillissement, schulden. Ook zie je alleenstaande ouders en mensen die alleen van hun AOW moeten rondkomen in armoede leven.

Sociale contacten

“Als de problemen zijn opgelost, blijft een aantal mensen toch komen. Niet om een voedselpakket af te halen, maar voor de contacten met de andere mensen die ze niet willen verliezen. We moeten niet vergeten dat armoede ook vaak sociaal isolement betekent”, zegt Gerrit Wolf en hij geeft een voorbeeld van een gezin dat al een jaar lang in de kou zat. “Er waren grote schulden vanwege een faillissement. Als de dochter in de winter naar school ging, gingen de ouders daarna terug naar bed om warm te blijven. Als ze weer thuis kwam, werd de verwarming pas opgedraaid. Deze mensen kwamen nauwelijks de deur uit. Ze hebben de weg naar de voedselbank gevonden en weer contacten met anderen opgebouwd”. Eerst kwamen de cliënten tegen openingstijd om hun pakket op te halen, nu zijn ze vaak al een uur eerder aanwezig. Voor het contact, maar ook om hulp te vragen voor allerlei problemen. Want ook daarin voorziet de voedselbank. De vrijwilligers doen aan loketbegeleiding, helpen bij het invullen van formulieren en het op orde brengen van de administratie. Hierdoor kunnen de cliënten ook gemakkelijker en sneller worden geholpen bij de schuldsanering. Ook wordt geholpen bij het aanvragen van voorzieningen en verwezen naar de hulpverlening. Zo heeft de Voedselbank een groot netwerk opgebouwd en er is samenwerking op gang gekomen, waardoor de hulpverlening nu wat vlotter verloopt.

Armoedefunctionaris

De gemeente Veldhoven neemt de Voedselbank serieus en geeft ook subsidie. Onlangs heeft de gemeente een armoedebat georganiseerd met als resultaat dat er een functionaris is aangesteld die de hulpverlening beter moet gaan stroomlijnen. Want van een vermindering van de armoede is nog niet veel te merken, signaleren de vrijwilligers. Volgens hen is de Wet Werk en Bijstand geen oplossing om uit de armoede te komen omdat alleen vast werk voldoende oplevert. Bovendien is dat voor een groep mensen niet haalbaar vanwege hun gezondheid of andere oorzaken. “Het is beter om te onderzoeken hoe mensen echt geholpen worden, wat ze echt nodig hebben. Kwetsbare mensen zullen er altijd zijn. Vroeger werden zij in de familie en de gemeenschap opgevangen en nu zitten ze te vereenzamen in een flatje”, zegt Van Haandel. “Ook de ambtenarij is een oorzaak van armoede en daar kan de gemeente zelf heel veel aan doen. Dat is een mooie klus voor de nieuwe functionaris, evenals het te lijf gaan van vooroordelen, want die zijn er nog heel veel over arme mensen.” Een voorbeeld hiervan is het commentaar op een Mercedes die voor de deur van de voedselbank stond. Dan hebben de mensen daar al een oordeel over zonder dat ze weten wat er aan de hand is. Die auto is namelijk van een vrijwilliger uit een andere plaats die hier de pakketten komt ophalen om daar rond te brengen.

Iedere vrijwilliger is een geschenk voor de andere

De sfeer onder de vrijwilligers is heel goed. Ze doen hun werk met plezier. “Dankjewel zeggen hoeft niet, maar veel mensen doen het toch”, reageert Gerrit Wolf. De vrijwilligers vullen elkaar, voelen zich gewaardeerd en ze kunnen hun talenten inzetten. Daarom is elke vrijwilliger een geschenk voor de ander”, zoals Van Haandel het uitdrukt. Ook voelen de vrijwilligers de steun van de gemeenschap: bedrijven, personen, winkeliers en de kerk-gemeenschappen, allemaal dragen ze bij om het werk van de voedselbank mogelijk te maken. Hierdoor kan ook iets extra’s worden gedaan met de feestdagen. Zelf heb je het goed en je wilt daarvoor iets terugdoen en als je merkt dat anderen je nodig hebben dan is dat heel motiverend, vinden de vrijwilligers.

20. Je kunt er naar kijken, maar je kunt ook iets doen

Na verschillende fusies van de parochies in Tilburg-Noord, is de Frater Andreasparochie ontstaan met 20.000 parochianen. Marijn van de Laar, pastor en Miriam (liever geen achternaam) constateren dat de laatste jaren de armoede in hun parochie, en dan vooral de stille armoede, is toegenomen. Mensen vinden het een schande om hun hand op te houden vanwege de vooroordelen, zeker over ‘die buitenlanders’. Toch is de armoede merkbaar: op school, op de markt en in de straat. Armoede kan mensen overkomen, maar ook komen ze door hun eigen schuld in de problemen. “De grote boosdoeners zijn de postorderbedrijven die alles heel mooi kunnen voor-spiegelen en de mensen die trappen erin en raken zo in de schulden”, constateert Miriam. Beiden zijn ze van mening dat armoede niet alleen een materieel probleem is, maar ook zorgt voor de uitsluiting van mensen.

Dicht bij de mensen

Voor een parochie zijn de persoonlijke contacten met mensen erg belangrijk. Daarvoor moet je de straat op en de mensen op gaan zoeken en ze de gelegenheid bieden tot ontmoeting en contact. De parochie heeft daarom ook allerlei initiatieven opgezet om kwetsbare mensen betrokken te houden bij de samenleving en hen te ondersteunen. Voor een deel doet ze dat zelfstandig, maar voor een deel ook samen met het Buurtwerk. Dat heeft onder meer geleid tot ‘Het Huis’ een plek waar buurtbewoners terecht kunnen voor hulp, maar waar ze zich ook als vrijwilliger in kunnen zetten. Daardoor krijgen ze weer aansluiting bij de samenleving en voelen ze zich nuttig. Dat geldt ook voor Kluspunt, een klussendienst waarop mensen met een smalle beurs en twee linker-handen een beroep kunnen doen. Hiervoor zetten mensen zich vrijwillig in en kunnen ze iets betekenen voor anderen.

NoodZaak

Enkele jaren is geleden is NoodZaak opgezet als samenwerkingsproject van de Wijkorganisatie en de parochies 't Zand en H. Kruis. Mensen in nood kunnen hierop een beroep doen voor hulp. NoodZaak helpt om de hulpvraag helder te krijgen en zoekt vervolgens mee naar een oplossing. Dat kan bestaan uit directe hulp en

begeleiding maar ook verwijzing naar instanties. “De hulpvragen zijn heel divers,” zegt Miriam, “dat kan zijn van een kapotte fiets die gerepareerd moet worden tot het voorkomen van huisuitzetting en van mee boodschappen doen tot helpen budgetteren. In principe geven we geen geld, maar schakelen we zonodig de Vincentiusvereniging in. We helpen bij de aanschaf van witgoed, we bellen Gerrit Poels voor een zakje brood, we maken mensen wegwijs in de hulpverlening en helpen ze bij het aanvragen van voorzieningen. Zo zijn er al veel mensen geholpen”, volgens Miriam. Door de parochie is ook een groot netwerk opgebouwd met de instanties om mee samen te werken en om mensen door te kunnen verwijzen. Zoals bijvoorbeeld naar stichting Leergeld, de sociale dienst, de voedselbank, de daklozenopvang en het maatschappelijk werk. De parochie voelt zich serieus genomen als verwijzer: NoodZaak opent deuren. Omdat de thuiszorg bij veel gezinnen komt, zijn met Thebe, de thuiszorginstelling, afspraken gemaakt over signaleren van noden en het verwijzen naar NoodZaak.

Eftelingkaartjes

Een van de ‘succesnummers’ van de parochie is het Eftelingproject. Elke zomervakantie worden kinderen die niet op vakantie kunnen, uitgenodigd voor een dagje Efteling. Deze zomer gaan, alweer voor de zevende keer, honderdvijftig kinderen met de bus mee voor een compleet verzorgde dag in het park. De kinderen worden hiervoor door tussenpersonen aangemeld en de belangstelling is erg groot.

Open Keuken

Een initiatief dat door een parochiaan is opgezet, is de ‘Open Keuken’. Een keer per maand kookt een mevrouw thuis een maaltijd en daarvoor mag de parochie steeds vier mensen uitnodigen en daarbij is dan ook steeds een gastvrouw aanwezig. Dit is bedoeld voor mensen die alleen zijn en de maaltijd is gratis. Jaarlijks vindt ook de kerstpakkettenactie plaats, waarvan er honderdvijftig worden uitgedeeld. Ook voor de Kerst-inloop is veel belangstelling: daar doen gemiddeld tachtig deelnemers aan mee.

Goede vrienden

Pastor Van de Laar constateert dat de samenleving heel uitsluitend bezig is en verhardt ten opzichte van mensen die afwijkend zijn. Dit heeft in zijn ogen alles te maken met de toegenomen individualisering van de samenleving en met de onbekendheid met de ander. Zelfs bij een teamsport zijn het allemaal eilandjes, constateert hij. “Toch hebben mensen behoefte aan saamhorigheid en zoeken ze elkaar ook wel weer op. Je ziet het aan het kerkbe-

zoek, dat de laatste jaren weer toeneemt. Elke zondag hebben we een volle kerk.” Een ander voorbeeld is het project ‘Goede vrienden’. Dat is een maatjesproject voor ex-psychiatrische patiënten. Een tiental parochianen trekt een keer per twee weken op met een ex-psychiatrische patiënt, totdat deze zegt dat het niet meer nodig is. Dit project wordt begeleidt door de GGZ en loopt al tien jaar.

Inspiratie

Van de Laar haalt de inspiratie voor zijn diaconaal werk met name uit de uitspraak die Jacques Gaillot, de Franse bisschop van Evreux, heeft gedaan: “Een kerk die niet dient, dient tot niets”. Ondanks dat de parochie al allerlei initiatieven heeft genomen, moet er nog veel meer aandacht zijn voor de diaconie, zijn ze beiden van mening. Miriam vult aan: “Heel veel verhalen gaan over dienstbaarheid en die is niet beperkt tot het eigen geloof. Er is meer dan alleen jezelf, je hebt als mens anderen ook nodig en daar wil je iets voor doen. Doordat je betekenis geeft aan de ander, geven zij betekenis aan jou. Dat hoeft niet gezegd te worden, maar dat zie je en dat voel je.”

21. De daad bij het woord voegen

De Bijbel en de Koran bieden volop aanknopingspunten om armoede te bestrijden. Maar hoe geef je daar dan vervolgens vorm aan als geloofsgemeenschap. Waar begin je? Wat doe je? Hoe pak je het aan? En zeker niet onbelangrijk: hou je het vol? Van de in deze bundel beschreven praktijkvoorbeelden, van de ervaringen van anderen, kunnen we veel leren en geïnspireerd raken door hun werk en inzet. In dit hoofdstuk doen we tot slot enkele handreikingen voor iedereen die zich geroepen voelt om op basis van zijn of haar geloof armoede te bestrijden.

Haalbaar doel stellen

Armoede is hardnekkig en de bestrijding ervan is moeilijk. Het is daarom belangrijk deze realiteit niet uit het oog te verliezen. Het kan helpen om bij het formuleren van uw doel voor ogen te houden wat u wilt bereiken. Gaat het er om armoede te voorkomen, armoede op te heffen, de armoede te verminderen, of om kwetsbare mensen bij te staan in het uithouden van hun situatie? Allemaal zinvol en nuttig, maar ieder doel vereist een specifieke aanpak.

Luister naar kwetsbare mensen

Een van de grote problemen van arme en kwetsbare mensen is dat ze niet worden gehoord, niet worden gezien en niet meetellen. Zoek hen op en begin met open te staan voor hun verhaal en hun ervaringen. Waar lopen ze tegen aan? Wat zou er volgens hen anders moeten, wat kunnen ze zelf en waar hebben ze hulp bij nodig? Als daar antwoord op is gegeven, wordt duidelijk wat je als geloofsgemeenschap kunt betekenen, wat je samen met betrokkenen kunt gaan doen. Laat u hierbij ook ondersteunen door organisaties die werkzaam zijn op dit terrein. Verbeter je deskundigheid door te lezen over armoede en je te laten voorlichten door de mensen over wie het gaat. Doe met de groep, de gemeente of de parochie aan visievorming op het ontstaan en voortbestaan van armoede.

Breng kwetsbare mensen bij elkaar

Het is belangrijk om arme en kwetsbare mensen bij elkaar te brengen en hun ervaringen te bundelen en te analyseren. Geef hen hiertoe ook de gelegenheid. Stel kosteloos ruimte beschikbaar, biedt hulp aan bij het samenbrengen en biedt uw kennis en contacten als geloofsgemeenschap aan. Armoede is niet alleen een kwestie van te weinig inkomen, maar ook van contactarmoede en sociaal isolement. Heb vooral oog voor wat deze mensen wel kunnen en waar ze goed in zijn. Sluit hierbij aan en biedt hen de kans om een bijdrage te leveren zodat ze gezien worden en waardering kunnen ervaren.

Werk samen met verwante organisaties

Bij het bestrijden van armoede heb je samenwerkingspartners nodig. Kijk daarom in je eigen plaats wie daarvoor in aanmerking komen zoals de cliëntenraad, het Sociaal Platform, de ouderenbonden, het maatschappelijk werk, vluchtelingenwerk etc. Veel gemeenten zien ook bij de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning een rol weggelegd voor de geloofsgemeenschappen. Ga na wat in dit verband de mogelijkheden zijn.

Signaleren en informeren

Treed op als stemversterker voor kwetsbare mensen, daar waar dat wenselijk en nodig is. Help hen om hun ervaringen en kennis bij beleidsmakers onder de aandacht te brengen, zodat bij het nemen van maatregelen die hun situatie moeten verbeteren, hiermee rekening wordt gehouden. Zet de positie van kwetsbare mensen en arme gezinnen op de agenda van politici, zeker in verkiezingstijd. Pleit bij scholen voor aandacht voor de problemen van kinderen uit arme gezinnen en doe verbetervoorstellen, gebaseerd op de wensen van de ouders en kinderen zelf. Organiseer bijeenkomsten om de aandacht te vestigen op het bestaan van armoede in Nederland en het onrechtvaardige daarvan.

Lobbyen voor de goede zaak

Benut het netwerk en de contacten van de geloofsgemeenschap om de positie van arme mensen te verbeteren. Dit kan zowel lokaal gebeuren als door het aansluiten bij de eisen van de Alliantie voor Sociale Rechtvaardigheid. Het zorgen voor een menswaardig inkomen is primair een overheidsverantwoordelijkheid en geen taak van de geloofsgemeenschappen en vrijwilligersorganisaties.

Praktische hulp en steun

Verstrek praktische steun waar dat nodig is. Help arme mensen met geld, advies, hulp bij het budgetteren, met boodschappen en zorg voor ontmoetingsgelegenheid. Biedt een luisterend oor, bemoedig mensen en toon je respect. Helpen moet een wederkerigheid in zich dragen en mag mensen niet afhankelijk maken van liefdadigheid.

Helpen onder protest

Vestig de aandacht op het bestaan van armoede en de onrechtvaardigheid daarvan. Doe dit door de hulp die je verstrekt anoniem in de publiciteit te brengen. Noem aard en aantallen en bespreek deze gegevens met de lokale overheid.

Niet de moed verliezen

Koester de resultaten van je inspanning. Sta stil bij elk resultaat, hoe klein ook, en realiseer je dat dit voor de ander het verschil kan maken. Investeer in je relatie met armen. Het leren kennen van de ander is al een beloning op zich.

Tot slot nog enkele tips:

(met dank aan stichting Mara, Rotterdam)

- **Wees nieuwsgierig**

Dat is een goede eigenschap voor een werker in de diaconie. Je moet kunnen en durven doorvragen om door te kunnen dringen tot de kern van het probleem en de oorzaken te ontdekken.

- **Wees voorzichtig**

Niet te snel beginnen; eerst goed kijken wat nodig is, wie dat het beste kan doen en of dat een taak is voor uw groep of voor een ander.

- **Wees alert**

Ga niet met het probleem op de loop, maar blijf opletten of je hulp en je manier van werken welkom is. Voorkom negatieve bemoeizorg of paternalisme.

- **Wees bescheiden**

Het is belangrijk om goed in te schatten wat je kunt en wat bij je past. Vraag je af wat je aankunt, wat haalbaar is en wanneer je tevreden bent met het resultaat.

- **Wees eerlijk over je eigen kwaliteiten**

Maak duidelijke keuzes in wat je wel en wat je niet doet. Je hoeft niet alles te weten en te kunnen.

- **Wees voorbereid**

Bezin je op wat je wilt bereiken en wat je gaat doen. Sta open voor informatie van anderen en schat deze op waarde en handel daarnaar.

Contactadressen

Soms moet je risico's durven nemen

Hulpdienst Diaconie Veghel
Niek Müller
Mosterdveld 1
5467 NG Veghel
0413 - 36 63 06
Jan Hoppenbrouwers
Lambertushof 16
5461 JA Veghel
0413 - 36 48 83

Van dag tot dag

Ro-be-Ro, Bureau voor
Maatschappelijke Ondersteuning
Dr. Cuyperslaan 51
5622 MA Eindhoven
040 - 296 14 55

Omzien naar elkaar

Protestante Diaconie Waalwijk
Herman Wachtels van den Berg
wachtelsvandenberghome.nl

Leren van elkaar en daardoor sterker worden

EVA-Groep Etten Leur
Sabine van den Bosch
Markenland 60
4871 AT Etten leur
076 - 501 71 05

Bestrijden van de armoede is een pilaar van de Islam

Stichting Waqf
A. Nejjar
Otterstraat 2
5622 AL Eindhoven
040 - 246 14 04

Boterhammen

Parochie Binnenstad
Bisschop Zwijsenstraat 3
5038 VA Tilburg
013 - 542 39 14
parochiebinnenstadtilburghome.nl

Je weet dat er armoede heerst

Werkgroep Arm-in-Arm Dongen
p/a Rien Kooiman
0162 - 31 49 56
rien.kooiman@kpnplanet.nl

Geven om mensen; niet te vroom, maar gewoon doen

Steunpunt Materiële Hulpvragen Dekenaat Eindhoven
Kerkstraat 1
4511 GH Eindhoven
040 - 257 18 97

Veel meer aanvragen dan plaatsen

Stichting Emmaus Langeweg
Kloosterlaan 6
4772 RA Langeweg
0168 - 32 45 24

Een kindervakantiekamp samen met de Rotary

Vincentiusvereniging en Armenbestuur
p/a Pastor C. van der Pol
Zwaanstraat 4
5431 BP Cuijk
0485 - 31 66 67

Tussen de wal en het schip

Diaconaal Centrum Annahuis
Haagweg 3
4814 GA Breda
076 - 521 79 64
info@annahuis.nl

Ondernemerschap als antwoord op armoede

Suleymaniye Moskee
Wandelboslaan 2
5042 PDTilburg
013 - 542 69 30

Hulp aan alleenstaande moeders

Dorbitha Single Mothers' Empowerment
Monique van Breugel-Laveist
Karmelietenstraat 33
5042 BB Tilburg
06 - 470 246 96
info@dorkas-sme.nl

Welkom aan tafel

Hervormde Gemeente Heusden
Nel Rijneveld
De Vlijt 73
4261 XA Wijk en Aalburg
0416 - 69 19 81

Een arm om iemand heen

VLOT/MST
Bredaseweg 204
5038 NK Tilburg
013 - 580 08 55
info@mst.town.nl

Optrekken met de buurtbewoners van Boschveld

Pastoraal Buurtwerk Boschveld
De Wijkplaats
Copernicuslaan 89-91
5223 EC 's-Hertogenbosch
073 - 621 88 11
wijkplaats@home.nl

Geen last van schaamte

Islamitische Gemeenschap Al Fadjr
Zuid Koninginnewal 6
5701 NT Helmond
A. Mansouri
06 - 249 249 76

Armoede bespreekbaar maken

Werkgroep Kind en Armoede Roosendaal
en omstreken
p/a Gerard Schoenmakers
06 - 533 843 46
schoenmakers01@home.nl

Ik heb een opdracht van God gekregen

Stichting Voedselbank Veldhoven
p/a De Zicht 8
5502 HV Veldhoven
040 - 239 96 50

Je kunt er naar kijken, maar je kunt ook iets doen

Parochie 't Zand
Lage Witsiebaan 85
5042 DH Tilburg
013 - 463 58 82
www.tilburg3west.nl

Colofon

Opdrachtgevers

Brabants Islamitische Raad / Ihsan

Luijbenstraat 19, 5211 BS 's-Hertogenbosch,

073 - 613 92 07,

info@ihsannet.nl

**Protestants Dienstencentrum Noord-Brabant
en Limburg p/a Lokatie Zuid Oost PKN**

Postbus 1238, 6801 BE Arnhem

026 - 355 17 55,

info.gelderland@pkn.nl

Missiesecretariaat Bisdom 's-Hertogenbosch,

Postbus 1070, 5200 BC 's-Hertogenbosch,

073 - 612 54 88,

pthacken@bisdomdenbosch.nl

Pastorale Dienstverlening Bisdom van Breda,

Postbus 90189, 4800 RN Breda,

076 - 522 34 44,

secretariaat@bisdombreda.nl

Stichting De Vonk

St. Annastraat 20, 5025 KB Tilburg,

013 - 464 76 00,

secretariaat@stichtingdevonk.nl

Tekst

Tine Ansems

Redactie

Marja Wittenbols

Mirjam Mulder-Doggen

Fotografie

Maartje Ansems Fotografie, Tilburg

Groepsfoto Boschveld: Albert Busser

Groepsfoto maaltijdproject Heusden: eigendom werk-
groep

Vormgeving

Looi Naaijken, Tilburg

Drukker

Mezclado, Tilburg

Oplage

1000 stuks

Bestellen

De bundel is tegen portokosten te bestellen bij de in
het project samenwerkende organisaties.

*Overname van teksten uit deze bundel is toegestaan, mits
de bron van herkomst wordt vermeld.*

Tilburg, mei 2007

Deze bundel is mede tot stand gekomen dankzij financiële steun van de provincie Noord-Brabant en de stichting Porticus.

Provincie Noord-Brabant

Brabantse Islamitische Raad, 's-Hertogenbosch
Missiesecretariaat Bisdom 's-Hertogenbosch
Pastorale Dienstverlening Bisdom van Breda
Protestants Dienstencentrum Noord-Brabant en Limburg
Stichting De Vonk, Tilburg